

Гр. 419

Павло Мичина

МОГУТНІСТЬ
НАМ ДАНА

Павло Тичина

**МОГУТНІСТЬ
НАМ ДАНА**

*Державне видавництво
ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ
Київ - 1953*

ПАРТІЯ ВЕДЕ

Та нехай собі як знають
божеволіють, конають,—
нам своє робить:
всіх панів до 'дної ями,—
буржуїв за буржуями
будем, будем бить!
будем, будем бить!

Адже це уже не дивно,
що ми твердо, супротивно,
владно устаєм.
Ми йдемо походом гідним,—
всім пригнобленим і бідним
руку подаєм!
руку подаєм!

Оживляєм гори, води,
вибудовуєм заводи,
ростемо ж ми, гей! —
До пустель, каналу й річки
наші славні п'ятирічки —
мовби до дітей,
до своїх дітей.

Наша Армія Червона
стереже свого кордона,
а в повітрі флот —
він і б'є, і сіє, й носить,
він Республіку підносить
до нових висот!
до нових висот!

Проти мурів, проти молу
в нас бадьорість комсомолу —
ще й підмога йде:
збільшовиченої ери
піонери, піонери —
партія веде,
партія веде.

Не на Рейні, не на Марні,—
в МТС пошлем друкарні —
це ж у нас, у нас!
Ми тривожим стратосферу,
атомне ядро і сферу —
о прекрасний час!
неповторний час!

Неповторний, невмирущий...
Хто ж од нас у світі дужчий?
Із яких країн?
Ми плануем творчі гони —
за колонами колони,
та все ж як один!
та все ж як один!

Тож нехай собі як знають
божеволіють, конають,—

нам своє робить:
всіх панів до 'дної ями,
буржуїв за буржуями
будем, будем бить!
будем, будем бить!

1933

ПРО СТАЛІНА

Глибокі моря в нас, глибокі і сині,
багата і щедра, квітуча земля.
Куди б не пішов ти у нашій країні —
там ясно почувеш ти голос Кремля.

То Сталін питає: чи кріпко ми дієм?
То Сталін питає: чи все у нас є?
— Ой Сталіне рідний, в роботі радієм:
ми знаєм безсмертне учення твоє.

Високі в нас гори, верхів'я блискучі,
радянські люди — як цвіт на весь світ.
Нехай за кордоном і хмари і тучі —
на все ми зуміємо дати одвіт.

І Сталін з народом в сердечній розмові.
І Сталін народу пораду дає.
— Ой Сталіне рідний, ми дужі, готові!
Прийми ж наше серце у серце своє.

І йде відбудова в долинах, на горах,
на славній радянській землі золотій.
І пісня зринає в безмежних просторах,
і голос у відповідь пісні отій: —

То Сталін питає: чи кріпко ми дієм?
То Сталін питає: чи все у нас є?
— Ой Сталіне рідний, в роботі радієм:
ми знаєм безсмертне учення твоє.

Могутня сила могутнього люду —
Радянська Армія в славі сія...
І каже весь люд: сильним вічно я буду,—
в нас дружби народів єдина сім'я.

І Сталін із нами в сердечній розмові.
І Сталін усім нам пораду дає.
— Ой Сталіне рідний, ми дужі, готові!
Прийми ж наше серце у серце своє.

1947

СЛУХАЄМ ПРО ЛЕНІНА

Як в саду заграв ріжок —
вийшли ми на моріжок.
Там, де вишня, де струнка —
посідали ми кружкá.

Вітер по траві ступає,
цвіт із вишні обсипає,
цвіт сідає нам на плечі,
юні плечі, молодечі.

А нам теє і байдуже,
бо ми слухаємо дуже:
книжку старша розгортає,
нам про Леніна читає,—

як учився він, як жив,
як з біднотою дружив.
...Ми ж тут додаєм свого:
— Як ми любимо його!

Десь в саду пиляє пилка,
пролетіла тихо бджілка,
вітер гілоньку хитає,
старша ж далі знов читає:

Всі трудящі, як в неволі,
на чужому роблять полі.
За дітей царі не дбають,
в школу бідних не пускають.

Ленін з Сталіним зустрілись,
за трудящих заступились,
і рішили світ змінить,
по-старому щоб не жити.

— Цар же бідних не любив.
В тюрми кидав їх і бив.
Ленін встав, як світ-зоря,
Й кличе всіх проти царя:

Робітництво і селяни!
А вставайте! — сонце гляне...
Правда з нами! Ми не згинем!
Трони царські перекинем!

І у Жовтні це було:
робітництво бій вело.
І настала в нас свобода
для трудящого народа.

Школу дітям Ленін дав,
матерям він помагав.
...Ми ж тут додаєм свого:
— Як ми любимо його!

Старша ж каже: любі діти!
Нам тепер щасливо жити.
Ах, радянське щастя те —
як ця вишня ось цвіте!

Ми поглянули угору —
й саме тут під цюю пору
пташка з гілки ізлетіла
й цвітом гілка затремтіла...

Цвіт спадає нам на плечі,
юні плечі, молодечі.
Хмарка в небі он біжить,—
як щасливо в світі жить!

Піснею всіх радувать,
Леніна ізгадувать!
Піснею могучою
Сталіна хвалить!
З вишнею квітучою
розцвітать і жить!

МОСКВА — НАМ МАТИ

Ми в Москві! Москва нам мати.
Що тут можна ще сказати?
Жити хочеться, співати!
І співати і радіти,
що ми — теж її всі діти.
Нас любов до неї в'яже.
Та вона й сама це скаже!

У Москві у нас декада.
Вся душа — розквітла — рада!
В ній встає, мов колонада,
щось прекрасне і величне:
це — єднання наше вічне
із російським старшим братом.
Всіх вітаємо із святом!

Братні стрілися народи.
Дружби творимо походи:
йдем на фабрики й заводи.
Все відкрито нам, як рідним!
Голосом високим, срібним
над усім радянським краєм
пісню Сталіну співаєм!

Розлягайсь, радянська пісне!
Слава нам ще більш заблісне!
Щастя нам рікою прісне!
Дружба є — то й сила буде,
а з зростанням ще прибуде.
Хоч і скрізь ми на сторожі:
підступи он злі, ворожі.

Зграя чорная погана
дивиться з-за океана.
Що їй треба від титана?
В світле ми йдемо Майбутне.
В нас теперішнє могутнє.
Сила нас веде велична —
партія комуністична.

Од вітрів пшениця ходить.
Літо в зрілість увіходить.
Наш народ таланти родить.
Що ж іще тут побажати? —
Дружбу нам ще більш зміцняти.
Хай течуть канали в ріки,—
Сталіну хвала навіки!
Сталіну навіки!

1951

ВИШИЄМО СТАЛІНА ПОРТРЕТ

Вийшла мати з дітьми в поле:
— Нуте, ручки молоді,
як оцей льонок прополем,
пополуднуем тоді.

Полють діти, поле й мати
(за горою он село)
й стали пісню тут співати
про життя, що розцвіло.

Ланкова із ниви справа
озивається до них:
— Діти помагають? Слава
дітям матерів таких!

А кругом у полі, в полі
теж робота і пісні.
Од дороги три тополі,
легка хмарка вдалині...

І співають далі діти:
— Ти рости, льонок, цей час!
Ми лляний портрет розшитий
Сталіну пошлем від нас!

На портреті ж сніп, колосся...
Сталін все для нас зробив,—
щоб нам радісно жилося,
наших ворогів розбив.

Каже мати: — Ну, сідайте,—
ой які ж ви молодці!
Пополуднуем давайте —
та й завершимо кінці.

Осьде хліб, а осьде сало...
Та присуньтесь до трави!
А про Сталіна — це вдало
славну пісню склали ви.

І радіють діти: — Мамо!
Щоб льонок скоріш поспів —
це його якби щоб прямо
зверху дощик покropив.

Раптом — мов вітри проснулись,
хмарка встала з сторони...
Дітям аж слова почулись —
стали слухати вони.

Каже хмарка: — А я бризну!
Каже льон: — А я расту!
Зацвіту — мов голубизну
вкраплю в прозелень густу...

Діти скочили на ноги:
— Ой же й хмарка! Ой льонок!
Вишиєм портрет розлогий,
а круг нього ще й вінок!

Мамо! Ти слова їх чула?
Ну кажи: ти чула? — Все? —
Мати діток пригорнула:
— Хмарка дощик он несе.

— Пійдем станем під тополі.
Все летять, летять граки...
І танцює дощик в полі,
в боки взявшись,— іч який!..

Дощик каже: — А я бризну!
Каже льон: А я расту!
Діти кажуть: — Ми Вітчизну
нашу любимо святу!

І співають далі діти:
— Ти рости, льонок, цей час!
Ми ляний портрет розшитий
Сталіну пошлем від нас!

26. VI 1949

МОГУТНІСТЬ НАМ ДАНА

Від Леніна, від Сталіна
могутність нам дана,—
Москва нова, прославлена,
радянська сторона,
у боротьбі насталена,
у творчості ясна.

Радянська Україна —
як самоцвіт сія...
В нас сталінська, єдина
народів сім'я.
Прекрасна родина!
Прекрасна земля!

Наш прапор понад світом
червоний майорить.
Рожевим плодом-цвітом
ми зрієм кожну мить.
До нас прийти з привітом
все людство спішить.

Від Леніна, від Сталіна
могутність нам дана,—

возз'єднана, прославлена,
радянська сторона,
у боротьбі настáлена,
у творчості ясна.

1948

І ОД ЦАРІВ І ОД ВЕЛЬМОЖ

І од царів і од вельмож
зоставсь якийсь огидний дрозд,
зостались неvigóйні плями —
і тільки попiл над полями...

О вічний бунту грізний мій!
Який твій дивний круговій!
Вриваєшся ти в сонний похід,
як заперечення епохи.

Зчеркнувши в пам'яті всю муть,
ти піднімаєш каламуть,
несеш ту муть і східно й спадно,
аж поки брязнеш її владно.

Ти вже не бунт, ми не раби:
ти план страшної боротьби.
Ти ділиш світ на два — руками:
і ми, як прапор над віками!

Од нерозкутого труда
така земля ще в «них» — руда.

Ростеш — хоча кругом окопи —
під лютим поглядом Європи.

Рости ж, рости, як пишний сад,
на дві журби, на п'ять досад!
Нехай старе смішком ще трусить,
однак: що має жити — мусить!

1927

НА ВБИВСТВО САККО Й ВАНЦЕТТИ

В краю свободи і труда,
в цивілізованій озії,
танцює свій танець орда,
орда буржуазії.

Г'ех, оддирає черевик!
А усміх — єзуїтство!
Аж материк на лівий бік,
де ціле робітництво.

Аж материк — лівіш, лівіш,
от-от огнем завіє...
Хоч одпочинь же та оддиш,
дурна буржуазіє!

Бо що це, справді, — кожен час
крутить у фальшу вічним...
Ти може б закутила й нас
на стулі електричним?

Далека від добра і зла,
така ти ілюзорна...

Нема хитріше ремесла,
як та гуманність чорна.

Нема хитріше ремесла,
як грать конфліктом добрим.
Прокляття вбивцям і катам! —
Хвала і честь хоробрим.

1928

ПІСНЯ ПРО КІРОВА

Зелен сад-виноград,
славне місто Ленінград!
А які твої слова
про Сергія Кірова?

— Слава, честь більшовику,
що у місті у Баку
під єдине із знамен
кличе тюрк і вірмен!

Гей, червоне знамено,
ти від партії дано!
Раз ми разом, значить разом,
всі ми сходимось в одно.

Сланець, торф і метал,
Біломорський канал!
А які ж у вас слова
про Сергія Кірова?

— Слава, честь більшовику,
що на труднім на віку
був трибуном і бійцем —
з мужнім світлим лицем!

Гей, червоне знамено,
ти від партії дано!
Раз ми разом, значить разом,
всі ми сходимось в одно.

Зелен стан, красен стан,
славен краю Дагестан!
А які твої слова
про Сергія Кірова?

— Слава, честь більшовику,
що в своєму у полку
він прапора не схиляв,
нас від пана визволяв!

Гей, червоне знамено,
ти від партії дано!
Раз ми разом, значить разом,
всі ми сходимось в одно.

Нівабуд і Свірбуд,
ой, який прекрасний труд!
Все вдається, все біжить —
тільки б жити, тільки жить!

Слава, честь більшовику,
що на труднім на віку
всі деталі розумів,
стать улюбленим зумів!

Гей, червоне знамено,
ти від партії дано!
Раз ми разом, значить разом,
всі ми сходимось в одно.

Ой Нево, ой ріка,
де ж життя більшовика?
Ворог в Кірова стріляв,
гад у партію ціляв!

— Поклянемося ж ізнов:
ми відплатимо за кров!
За бійця за сталінця
всіх поб'єм їх до кінця!

Гей, червоне знамено,
ти від партії дано!
Раз ми разом, значить разом,
всі ми сходимось в одно.

1934

КОМСОМОЛІЯ

Славна комсомолія
з ворогами бореться,
мітко націляється,
у боях не змориться.
Ціль ця
да яр ця
в пісню перетвориться.

Тож як в дев'ятнадцятім
грізно починалося:
треба було діяти —
класами ж хиталося.
Раз клин
да два клин —
розкололи й сталосся.

Що таке — балакати?
з тими з розпроклятими?
Ваше благородіє,
накиваєш п'ятами.
Биймо
да биймо
панів з паненятами!

Ох же ж і мостили їх!
Ой по тім'ю стукали!
На наших гвинтівочках
чукикали, чукали —
ловко ж
да ловко,
чортовії хрюкали!

Ще свиней трапляється —
в нашім огороді є,
але ми їх винищим,
чорнее отродіє —
хрюкай,
не хрюкай,
ваше благородіє.

Ще багато клопоту,
стільки ще турбації:
глянь, як викривляються
фашистівські грації.
Гади!
Пощади?
А немає рації.

Будем домолочувать,
ворога докінчувать,
за проводом партії
всі гвинти загвинчувать,
в праці,
в науці
комунізм увінчувать.

Славна комсомолія
з ворогами бореться,

мітко націляється,
у боях не змориться.
Ціль ця
да яр ця
в пісню перетвориться.

1934

ПІСНЯ ТРАКТОРИСТКИ

Як Олеся Кулик тікала на курси

Дим-димок од машин,
мов дівочі літа...
Не той тепер Миргород,
Хорол-річка не та.

Літом я робила в полі,
а як всніжило тіль-тіль,
я товаришók питала,
поступала ув артіль.

Ой, артіль моя «Трояндо»,
маркізет, мадеполам!
Вишивала я узори
з тривогою пополам.

З тривогою — ой же смішно! —
з тривогою — ну й чудна! —
Тільки десь там загуркоче —
так і кинусь до вікна.

А воно й ніяк не смішно,
бо між наших вєроних

повелися тії коні,
що вже знала я про них.

Не сінце вони смакують,
не траву і не овес,
а так ходять, як літають,
завертають в МТС.

Дим-димок од машин,
мов дівочі літа...
Не той тепер Миргород,
Хорол-річка не та.

Тут моя упала голка,
вишитий узор ізблід...
Як не кинусь я в перерві —
та й собі скорій услід!

В МТС їх зустрічають,
сходяться керманічі,
друзями їх називають,
поплескують по плечі.

Я до трактора підходжу —
сонце ясне! світе мій!
Ой, як хочеться учитися,
щоб вести його самій!

Та пустіть же мене, мамо,—
звідки в вас отее зло?
Я ж на курси трактористів
у Попівку, у село.

Мати кажуть: бога бійся!
Я кажу: чого це ви?
Доки будуть мене мучить
ваші ряси та церкви!

Дим-димок од машин,
мов дівочі літа...
Не той тепер Миргород,
Хорол-річка не та.

Мати кажуть: і не думай!
Я кажу: все 'дно втечу!
Раз я вранці рано встала,
що й ніхто мене не чув.

У самій лише хустині,
у блаженькім пальтечку,
подалась я на Попівку
по веселому сніжку...

За Харківкою, за мостом,
у тумані, як вві сні,
доганяла я підводи —
не підводи, а пісні.

То виспівували хлопці —
високо ж та в'есело!..
— Що, курсантів не впізнала! —
Ми в Попівку, у село.

Я дивлюсь — і аж не вірю —
все знайомі, все свої...

— Сідай з нами, комсомолко,
та й поїдем, та й пої...

Дим-димок од машин,
мов дівочі літа...
Не той тепер Миргород,
Хорол-річка не та.

1938

ПІСНЯ ПІД ГАРМОНІЮ

Рута м'ята да неприм'ята,
непрогорнута трава.
Сюди вітер та туди вітер
аж потоками обвіва.

Потоки, як токи,
руто, ой рутó,
ти ж у нас так пахнеш,
як ніхто, ніхто!

Повне літо да перелито,
медоцвітами нахиля.
Дощик бором та перебором,
перестрункуючи гілля.

Танцюючі тучі,
ви не при собі,—
нащо вам ронити
перли голубі?

Ось там ходить та вже підходить
трактористка на каблуках.
— Здрастуй, м'ята, сьогодні свято,
чого ж книжечка у руках?

— Парубочу хочу
пиху перекрить,
того в мене й книжка —
от тобі одвіт.

— Ну та й кріпка ж, як тая скрипка,
ти, русявочко молода.
В мене мислі не те щоб кислі,
нам злюбитися б не біда.

— Не кисни, не висни —
діла не будé.
Все вперед та вище
жінка наша йде.

— Ей, юначе, ти п'яний наче,
не заглиблюєшся в житт'я.
Нам робити та врагів бити,
ще й учитися до пуття.

Не до речі речі
про твою любов.
Ударником станеш —
полюблю ізнов.

1935

ЧУТТЯ ЄДИНОЇ РОДИНИ

Глибинним будучи і пружним,
чужим і чуждим «рідних» бродів,
я володію арко-дужним
перевисанням до народів.

Воно в мені таке могутнє,
і на стількох стоїть підпорах!
Поцілиш блиском-громом в сутне
і чути: другий грім у горах...

А другий грім — другим ще далі
гримкоче, хоче та радіє,
що поміж націй міст із сталі,
що міжнародна дружба діє.

І ось тут сам, прогримкотівши,
стаєш ясним в своїм розвої,—
як доброго здоров'я пивши
коло криниці степової.

Ой, пивши, пивши, ще й утершись —
без попереджень, без умови —
в послідньому вбачаєш першість,
як до чужої прийдеш мови.

До мови доторкнешся — м'якше
м'яких вона тобі здається.
Хай слово мовлено інакше —
та суть в нім наша зостається.

Спочатку так: немов підкова
в руках у тебе гнеться бідна,
а потім раптом — мова! мова!
Чужа — звучить мені, як рідна.

Бо то не просто мова, звуки,
не словникові холоди —
в них чути труд, і піт, і муки,
чуття єдиної родини.

В них ліс шумить і пахне квітка,
хвилюють радощі народні.
Одна в них спільна чути нитка
від давнини і по сьогодні.

І позичаєш тую мову
в свою, — чудову пребагату.
А все знаходить це основу
у силі пролетаріату.

Ірпінь, 26. VII 1936 р.

ЗЕЛЕН-ЗОЛОТ

Герб радянський: Серп і Молот —
зелен-з'олот пишний край!
Герб між колосом пшениці —
в сталі-криці пишний край!

Плався, сталь, біжи, формуйся —
переплався на тверде!
Скаже Сталін тільки слово —
ми готові, хай веде!

Ти рости, пшенице повна, —
красномовна наша міць!
Стали ми народом дужим —
ми напружим нашу міць!

Будь — герой, боєць, людина —
батьківщина в нас одна!
Про любов народ співає —
в нас улюблена ж одна!

Ворог стука, як у клямку, —
в них же лямку тягне люд!
На землі на нашій красній —
весноясний вільний люд!

Хай той ворог стука, лає —
бо його з'їдає лють!
В нас і саду й винограду —
й ріки дружбою течуть!

Ворог хай трусне соломки, —
щоб як падать — м'якша смерть.
Хоче лютий чи не хоче, —
а від нас дістане смерть!

Герб радянський: Серп і Молот —
зелен-з'олот пишний край!
Герб між колосом пшениці —
в сталі-криці пишний край!

1938

освіжаймось росною, завше земносною,
широ-прямовисною, усною, прекрасною!

Згинь безвольне з мріями — йде нове з
героями! —
з розмахом, із зброями, з золотими збруями!
Бризнем водограями — в нас таланти строями!
Хай нам сонце дивиться! Сталін нехай
славиться!

1937

ФЕЛІКС ДЗЕРЖИНСЬКИЙ

Він — жар в огні, він — стійкість у металі,
він — ворог мертвої анестезії,—
відпорний, сміливий. Товариш Сталін
назвав його «Гроза буржуазії».

Та як же не грозить, коли стабільність
життя старого гірш була від ката!
Тож і підніс революційну пильність
безстрашний рицар пролетаріата!

Тут саботаж, а там локомотиви
розхнюпились. Ну що робить? Як чиста
людина він — знання перспективи
та зажадав од самогó ж чекіста.

Щоб добре знав, де хитрощі, де маска;
щоб чесним був він та прямим, рішучим.
І скромним теж. Тоді панків — будь ласка! —
ми шкодити одучимо, одучим!

Залізний Фелікс одучав! Химери
плели ж на нас усі, хто в лаки, в лоски
обкрилися — меншовики, есери —
буржуазії кляті підголоски.

Залізний Фелікс одучав! Рукою —
і білих брав і чорних... Ой, в них злість там!
Він ні хвилини не давав спокою
жовто-блакитним націоналістам.

І від його чітких і вчасних кроків
не раз залежав успіх. Весь — окраса
революційних дій. Бо ж тридцять років
для робітничого віддав він класа!

Ні заслання, ні каторга Сибіру,
ні царські підступи, ні каземати
тюрми варшавської — ніщо ту віру
його було не в силі захитати!

Гарячу віру в правоту і вчинки
святої правди нашої! Залізний —
він ніжний був до жінчини, до жінки,
і до дітей — ласкавий, сміхобризний.

Такий весь образ рицаря. Візьмімо
його до серця. Щоб у щасті, в горі
світив він нам. Це що — ізнов погані?
Хай ворог, кинутий на землю, німо
здригне: ми й далі будемо суворі,
суворі, невблаганні.

12. IX. 1937

ПІСНЯ МОЛОДОСТІ

Значить, єсть у нас ті соки, що коріння поять.
Єсть плоди червонощокі, що к зимі достоять.
Ті майстри, що дім будують і подвір'я строять,
юнаки, що завше норму удвоять-потроять.

А пісні співатися
чёрвоно, крилато!
Танцю танцюватися,
бо на те ж і свято.
Гей, танцюй, да гей, танцюй,
серце ворога клинцюй!
Все зробив ти? — не забудь:
весел
будь!
Весел, весел, весел будь!

Єсть у нас могутні люди, що немов із сталі.
Дихаєм на повні груди, прозираєм далі.
У великому ж працюєм у всесвітнім залі —
перельоти і змагання, матчі, фестивалі.

Дружбою ми здружені.
Батьківщино-мати,

в наші дні напружені
що нам треба знати? —
Чи це ворог чорний, білий,
чи від злості посивілий,
а чи жовто-голубий,
просто
бий!

Просто, просто, просто бий!

Як гірлянда із калини, що вже не порветься,
між народами країни дружба розцвітеться.
А в тій дружбі, молодече, це ж багатством
зветься —
і танцює, і сміється, й де воно береться!

А пісні співатися
чёрвоно, крилато!
Танцю танцюватися,
бо на те ж і свято.
Гей, танцюй, да гей, танцюй,
серце ворога клинцюй!
Все зробив ти? — не забудь:
весел
будь!
Весел, весел, весел будь!

Значить єсть у нас здоров'я, і краса, і сила.
Вірю в творчість і любов я, що мене зросила.
А були ж ми як послідні, чорна смерть косила,
революція Жовтнева бідних воскресила!

Дружбою ми здружені.
Батьківщино-мати,
в наші дні напружені
що нам треба знати? —

Чи це ворог чорний, білий,
чи від злості посивілий,
а чи жовто-голубий,
просто
бий!
Просто, просто, просто бий!

1937

ПЕРШЕ В ІСТОРІЇ

Що у них самі ж колючки — гострі та суворії.
А у нас гінкі берези — срібні, яснокорії.
Буржуазнії «свободи» — плюсклії ще й хворії.
Наше ж право, рівне право — перше ув історії!

Добровісне, ясновесне,
незагасне, молоде,—
і таке ж воно прекрасне,
як ніколи і ніде!

Ой гнилее ж панське право по своїй брехливості,
бо без впливу, без маєтків, без цензу осілості
не доб'ється його бідний, як якоїсь милості.
Наше ж право, рівне право — цільне в своїй
цільності!

Добровісне, ясновесне,
незагасне, молоде,—
і таке ж воно прекрасне,
як ніколи і ніде!

Що банкірам служить бідний згорбленою
спиною,
скоро їм в житті постане грізною причиною.

ДАВИД ГУРАМІШВІЛІ ЧИТАЄ
ГРИГОРІЮ СКОВОРОДІ
«ВИТЯЗЯ В ТИГРОВІЙ ШКУРІ»

Жартував Гурамішвілі та з Сковородою:
ой же й дівчину я бачив з мужньою ходою!
Хочеш? підем познайомлю. З піснею, з ігрою —
ти сюдою, я тудою — зійдемося горою.

Тут Сковорода підвівся: слова твої ж ярі!
Щастя я в душі шукаю — не в плотському чарі.
Що мені дівочі очі, голубії, карі? —
Зачинив у світ я двері — ме давхуре карі*.

І сказав Гурамішвілі: не сміши, Григорій!
Хочеш бути як береза в льолі білокорій?
Зовнішнього відректися? всіх віків, історій?
Ей, слова твої несмачні, як густий цикорій.

Ну от ти шукаєш щастя, але де — в пустелі?
Ну от ти угору рвешся — над тобою ж стелі?
Будь земним, життеупругим, як герой в новелі!
З Руставелі бери приклад, тільки з Руставелі!

* Грузинські слова, наведені у вірші, окремо тут не перекладено, бо переклад їх дано в самих віршах, — в кожному випадку, тут же, рядом.

І почав Гурамішвілі, ставши серед хати,
та словами ж Руставелі світ старий хитати.
Ей, Сквородо, ти хочеш од світу втікати?
Чи ніколи не кохав ти? чи не нюхав м'яти?

В вісімнадцятому столітті, у просвітнім віці
стидно нам шукати вати — миру в чоловіці.
Що якби та пошукав ти у людини криці?
Дрогнув тут Скворода: я знаю, — відповів: ме
віці.

Криці, кажеш ти? заліза? — і, розкривши руки,
враз Скворода промовив: ось я весь! На муки,
муки бідних я дивився, тільки ж за поруки
не знайшов я, щоб звільнити їх од пана й дуки.

В Руставелі яр заліза? — дай же тої ярі!
Був у біблії я довго, як у темній хмарі.
«Вепхіс Ткаосані» чую — сам горю в розгарі.
Відчинив свої я двері — ме гаваге карі!

І почав Гурамішвілі, ставши серед хати,
та словами ж Руставелі світ старий хитати.
Він читає та хитає — й сипляться агати,
і алмази, і сапфіри — тільки б підбирати!

Так і світяться додолі — годі вже! доволі!
Що ні вірш та що ні думка — радощі ж і болі.
Й поміж них одна прорвалась, як буран на волі:
всіх рабів, в кайдани кутих, визволи з неволі!

Що такеє раптом сталось? Що з Сквородою?
«Визволи рабів з неволі», — повторив луною.

Руставелі, в Україну підеш ти зо мною:
буду я тепер ходити з думкою одною,—

від Ізюма до Полтави, ще й до Кременчуку.
Дівчину, просту кріпачку, я візьму за руку.
Відкупивши її в пана, віддам у науку.
Ой панам тепер проклятим нароблю я стуку!

І Сковорода промовив та слова ж веселі:
Руставелі, Руставелі, я — в новій оселі!
Ой спасибі ж Руставелі за слова за ярі!
Відчинив свої я двері — а був як у хмарі,—
відчинив у світ я двері — ме гаваге карі!

1937

ГОРЬКИЙ

Розкорінюється дуб та на всі боки,
а вгорі гілля його, як тая стеля.
Корінь Горького — у кожному народі,
в українській він землі аж переплівся.

Гей, з Мануйлівки встають легенди бурі:
над Голтвою пісня радість колисає;
а в Чернігові садки тремтять і досі:
лист із Капрі проказав їм Коцюбинський.

Як ходив із правдаю між людом Горький —
тож і бралося на нього люте панство!
Тільки — чувано хіба коли такеє,
щоб пани та не жахались правди світла?

Ось і зараз — на суді ж одкрилось ясно,
що вони протесту Горького боялись.
Як же не боятись! Кришталево-чесний,
Сталіну він був порадником найближчим.

Ах, гадючі жала, прихвосні фашизму!
Ну, авжеж, що Горький панство розметав би!
Він би скелями ненависті закидав
вас, собак неситих, зрадників проклятих!

Ах, гадючі жала, розпродажні душі!
Україну в кабалу вам продавати?
Ми вас, прокленувши, з пам'яті ізбудем!
Кригами презирства в небуття затиснем...

Хай лиш вороги посміють зачепити —
ми їх добре пошануєм, пошаткуєм!
Наше серце тільки партії уважне,
наше серце тільки Сталіну одвітне.

1938

ПЕРШЕ ЗНАЙОМСТВО

(Чернігів, 1910 р.)

Пригадую: осінній день. Прихильно,
по-щирому синіло небо. Синь
його — немовби срібна. Легкокрильно

той срібний пил носився з вітром. Тінь
була в садках суха аж посивіла.
І як стара, тремтіла далечінь...

А чи не вийти б на етюди? Сила
якось тягла мене із кам'яних
казенних стін на прбстір! Закінчила

уроки ж семінарія — і сміх
і крик під музику губну нехитру
по класах залунали. З-за тісних

я виліз парт. Почистивши палітру,
її в етюдний ящикок уклав
і зацепив гачками — й ось... під вітру

постійне забігання (ніби знав
той вітер, де мені іти) спішуся
із ящиком в руці до Валу. Став

на вулиці я раптом і дивлюся:
та можна ж тут! Он поблизу тече
тихенький Стрижень. Правда! Примощуся

та й малюватиму. Почав. Пече
згори так сонце! Сонний час. Чиновник
якийсь пройшов. Я знову сам. Плече

одне моє на сонці. Наче мовник,
чужою мовою заджеркотів
пожовклий ясен надо мною. Човник

на Стрижні повернувся. Я хотів
покласти ще краплаку на палітру
і мимоволі оглянувсь. Летів

із клену листопад, і струмом вітру
односило його аж на дроти
на телеграфні, де він, як на цитру,

по струнах грав... Внизу ж, немов рости
з землі узявсь, підвівсь якийсь високий:—
— Ну да, а як усе це принести

додому? — він промовив. Чорноокий.
У капелюсі. Й певно на руках
живого листя! А в очах — неспокій.

Коли і як підсів він? Чи в словах
його було й до мене щось дотичне?
Та й хто він сам — не знав я. З гілки птах

спурхнув. Буран ущух. І сонце вічне
засяло. Незнайомий подививсь
(в очах його щось тепле, чоловічнє!),

на мене глянув він ласкаво. Стрівсь
аж десь в душі зо мною, усміхнувся
й пішов. А я зірвавсь, на ноги звівсь,

стояв, про все на світі я забувся,
і вслід йому дививсь... А через п'ять,
приблизно, днів — великий в нас відбувся

у семінарії концерт. Стрічать
гостей запрошених самі ж ми, учні,
взялись. По коридору вже гулять

прибула публіка пішла. І штучні
звисали над дверима в зал гірлянд
разки дебели. Отже ми, підручні,

стояли біля входу. Про Жорж Занд
розмова долетіла... Ці пройшли —
вже друга пара: х-ха, невже у фант

не вмієте?... і третя знов... З імли
розмовної вони все виринали,
а я стояв замислений... — Найшли! —

хтось крикнув біля мене: ми й не знали,
що ви ось тут... у мріях... Як вві сні
я стрепенувсь! Дивлюсь і завмираю:

до мене ж усміхаються ясні
і чорні очі. Хто це? А! високий...
Це той високий, що тоді... рясні

листочки ясеніві... І неспокій
той самий ув очах. — Ну, не журись, —
сказав учитель малювання: — поки

там що, а ми вже й познайомились,—
це молодий поет, що мо' й до друку
пора б його... Ага, ага, надісь

уже от стільки написали? — руку
по-дружньому до мене простягнув
високий, лисий,— засміявся без звуку.

— А це ось Коцюбинський,— підморгнув
мені учитель малювання.— Фата? *—
у мене вирвалось... Високий був

такий радий: та фата ж... Розіллята
в очах його за мене радість — враз
передалася і мені. Багата

душа його озвалась: — ми вже раз,
здається, бачились? — І взяв за плечі
мене злегенька він, і, мій екстаз

оберігаючи, між молодечі
повів ряди, між юні пари... З ним
мені було так легко! Жарти, речі

кругом лунали. Я ж не чув. Одним
його лиш голосом впивавсь (сердечним,
м'яким), ще й теплим сміхом золотим

з іскринками...— Ну не журись,—
безпечним
мене своїм тут ліктем підштовхнув
учитель малювання. Словом гречним

* Вжите в цьому вірші слово „Фата“ мусить означа-
ти, що в 1910 році юний знайомий М. Коцюбин-
ського уже прочитав був повість „Fata morgana“.

хтось привітався до нас... Сміявся і гув
і рухавсь коридор... Дзвінок почувся —
тож люд увесь поволі повернув

до зали. Й ми утрюх пішли. Вже чувся
там настроїй концертвий. Ноту л я
давав кларнет альтам. І розгорнувся

од проби інструментів гук! Здаля
здавалось: звуків суперечка. Взявши
і я тут свій гобой, що, як маля,

бесь шум оркестру тонко пронизавши,
заплакав,— знов поклав його, а сам
тремтів я... Капельмейстер, вгору знявши

оббиту паличку, всім голосам
сказав замовкнуть. Стихло в залі! Глінка
у музиці заговорив. Лісам,

що все росли із звуків, порошок
жива із неба сіяла привіт —
тріолями. Озиме і травинка

заслухались. Скінчивсь зимовий гніт —
весна! Саме лиш сонце, та в блакиті
ота пташиночка. Е, ні! І піт,

трудящих піт, що в «Інтермеццо» в житі
його ж сам Коцюбинський відчував
як головне: крізь нього ж бо — всі ниті

в майбутнє, в «завтра»! Це оркестр іграв
прозорий «Жайворон». І на гобой,
радіючи, я бачив — мов читав

те «завтра» Коцюбинський: — і дво́бої
ще ж будуть і бої!.. Принаймі він
дививсь кудись поперед себе. Стрoї

мінjались в музиці, а він один
сидів наструнений і себе гідний —
серед усіх — творець!.. Я тих хвилин
ніколи не забуду! Любий... Рідний...

17. IV 1938

НА «СУБОТАХ» М. КОЦЮБИНСЬКОГО

(В Чернігові 1910 року, як я ще вчився
в середній школі)

Високий, трохи зігнутий у плечах,
він зустрічає нас на дверях: о!
сьогодні й новички є? А по втечах

не кинуться ж за вами? — Все одно
(ми сміємось) не вернемось: хай правлять
«всюношну» батюшки й без нас, в рядно,

чи то пак в ризу обіп'явшись.— Давлять
церквами вас, як і мене колись
душили. Ну заходьте ж! — Нас цікавлять

суботи Коцюбинського, а слизь
церковна... ой, набридла ж як! Привітно
сміється він до нас. І тепла бризь

в очах його: — Помітно ж бо, помітно,
що ви не будете царю служити
та церкві. Роздяглися? Прощу! Квітно

до зали двері розчинились. Жить
схотілося ж одразу — стільки люду!
Від лампи від калільної дрижить

кружечок там на стелі... Йдем, без труду,
по-теплому знайомимось. І враз:
— Дозвольте сказати? а то забуду!

(Присутні в залі втихли. Квіти з ваз
теж насторожились): — поет між нами!
Усі: поет? а де ж?.. і кожен раз

дивились на дідка, який (з бровами —
острішками) сидів і все гортав
журнал якийсь. І я з товаришами

своїми теж на нього поглядав
з цікавістю. Та Коцюбинський: — бачу,
що не вгадали. Гляньте ж! — показав

рукою він на мене. Як в гарячу
я воду вскочив! Серце налилось...
бо справді ж: молоденький — що я значу?

А він сідає тут до столу: — ось
той зошит ваш, що ви його в суботу
дали мені. В ньому т а к е є щось

крізь зелень прозира!.. Ну, як, в роботу
ми включимо і це? — він запитав.
Усі: Будь ласка! просим! — Про голоту

тоді я прочитаю *. Тиша. Став
читати він — і я в своїх писаннях
побачив те нове, чого не знав

* А прочитав тоді М. Коцюбинський саме оцей
ось вірш „Розкажи, розкажи мені, поле: чого рідко
ростуть колосочки?“

раніш. В притишеннях і в наростаннях
гнучкого голосу його — рости
почав я. А відтоді ж у зростаннях
все йду. Як де убід. А де й через мости.

1937

ЯК МИ ПИСАЛИ ЛИСТА М. КОЦЮБИНСЬКОМУ

(1911 року в Чернігові)

Умовленого дня ми довго ждали!
Замкнувшись вечірньої пори
у малювальнім класі, посідали

кружкá один до одного. Коври
на те вікно набивши, що дивилось
у коридор, з-під стелі ізгори

зняли ми лампу; і так, немов училось
отут гуртом урок на завтра, стіл
підсунули. Федось сказав: уїлось

зубрить! — І книжку розгорнув. Кирил
митрополіт — з двадцяті сторінки
(«учителен зело и хитр»!) — як віл

на нас поглянув тупо.— Чули? Вчинки
Кирилові — тут прочитав Іван —
святі, бо ж бачив в образі він жінки

диявола. Зак-кон від бога д-дан —
перекривляючи попа, тремтуче
суворо загугнив Євген:— у бран,

у сатанин полон не йдіте! Лучше
без шлюбу, так, де хто собі схотів,
аніж... (і, нахилившись, він сикуче,

мов сповідав кого, зашепотів
лисичкою): а Горького Максима
читаєте? А хто ж ото сидів

у Коцюбинського у день Якіма
і Анни?.. Всі ми разом: — та невже!
та ні, скажи, це правда? Очима

заблимавши Євген: ну, от і вже,
о многогрішне чадо! Я прощаю
і розрішаю. Все земне й чуже

покинь та не ходи — христом благаю —
до Коцюбинського!..— І розігнувсь
Євген і розсміявсь: як так — до раю

мені ж тепер дорога є? Лайнувсь
тут не один із нас і плюнув: гидко!
То це він так на сповіді? Незчувсь,

як закричав Дем'ян: їх треба їдко
десь висміять, чи написати!.. або ж —
і змовк. (Він взагалі балакав рідко).

Федось до нього: написати? Ну що ж.
Але до кого? Хто там нас почує
і де, скажи, ну де? Велику лож

ми тут побачили в цій школі. Чує
з нас кожен, що святе — не те, не те.
А як ти з його вирвешся! Вирує

хотілось крикнуть — хто з крильми орла,
хто бореться з царем — за їхні книги
подяка і пошана!.. Круг стола

замовкли ми. Настала тиша. Фіги
із гіпсу — щерблену по стінах тінь
прозоро відкидали. Наче криги

чи айсберги холоднувату синь
полотнами накинуті й мольберти
давали по кутках... Губатий Бринь

зубрив у коридорі: ...тож умерти,
сказав пророк, усі умрем... умрем!..
Ага, так значить так... сказав: роздерти,

одежу роздеріть... і над вогнем
над жертвеним клянімося й забути
про ідолів... Ну, ще... до бога шлем

молитву — хай би здох він! — дай почути
твою нам милість! Ні, не так... подай...
а будь ти прокляте, ну й трудно!.. Фу
ти! —

схопивсь Дем'ян із місця: хоч волай,
кричи — така задуха! Хто ж почує,
ну, хто нас молодих порадить? — Май

терпіння (це Петро так); вас хвилює
зубряка цей? Аби щоб тільки ми
були прекрасні! (Павза). Десь нуртує

і бризка море в береги; крильми
вгорі поблискують там альбатроси;
на острів Капрі все летять громи

з Росії та летять; часом, як оси,
і куля понад вухом дзизне — це
російські жандарі «жартують»; в роси

квіток капрійських там впаде слівце —
розгнівано! і друге теж — вогнисто! —
це Горький! Коцюбинський! — їх лице

примружене, бо чути ж їм все чисто,
що діється в Росії; два стоїть
письменники, а море грає гристо —

кругом — розбурхане — грізне... На мить
одну замовк Петро, а потім: значить,
нам є кому писать, розговорить

себе в такій задусі? Хай побачить
Михайло Коцюбинський із листа
із нашого, як нам отут товкмачить

життя попів про духа, про христа,
і як живе життя на волю кличе;
і скаже, одкриваючи уста,

до Горького: — Людино! Чоловіче!
із України наймолодші шлють
привіт тобі! Не тайно-таємниче,

а навпаки: видимо, наче ртуть,
що знизилась під тиском холодоги
аж до найнижчого; вони несуть

нову та давню звістку: в царстві пуги —
нема добра... Петро враз зупинивсь
і став на рівні ноги. Від напруги

ми аж зітхнули всі. І загорівсь
із нас тут кожен: правда! правда! — разом
заговорили ми. І ось вчинивсь

такий розгардіяш! В очах екстазом
світився він, дзвенів як той рясний
дзвенючий хор: не хочем жити плазом!

ми хочем бути як вони — ясний
один, але ж тривожний, — другий пружний
і завше буревісний!.. Голосний

тут залунав дзвінок: на осоружний
скликають чай. Обійдуться й без нас!
І знову сіли ми кружка́, і дружний

писати лист ми почали: про час
страшний, про бунт; про наше бите право...
Аж саме хтось у малювальний клас

постукав.— Тут! — почувось: —
ключ? — лукаво
ванільний голос проспівав: ага,
і ключ ось видно!.. Ми (до Івана): гаво!

Ти що ж це ключ не вийняв?.. Підбіга
потиху до дверей Іван: — донесли! —
прошепотів. А цить... сам ректор «Га»,

триклятий «Если». (Ректор завше ж
«если»
любив казати, а ще: «ідіть к свиням
ви, братця, з богом, га?») — це що,
воскресли

вчорашні бунтарі? Ось я вам дам! —
весь час він стукав. Підійшов інспектор:
та тут не утечуть, а там... он там,

якби ви знали, що застав я! «Гектор»
внизу у кочегарці — я запер
на ключ його. Щось нелегальне... Ректор:

та єсли! він! не втік! то я!... — потер
руками радо: га? — поцокоті-і-ли
по кахлях коридора... — Ну, тепер

розійдемося чи як? і ми гляділи
один на одного. І враз у всіх
насупилися брови: — ми ж хотіли

на Капрі написати, то що ж це — сміх
чи як? Укручай лампу! В дверях —
чуєш? —
ключа щоб не було! Готово? Тих

собак ще будем слухать! Очікуєш,
тривожишся, притуплюєш чуття...
О море, море! ти собі нуртуєш.

Так прихились до нас, і про життя
про наше ти почуй. Хоч раз, разочок!
К тобі крізь вітру свист і скавуття —

ми подаєм свій юний голосочок...

10. IV. 1938

**У ГОСТІ КЛИЧЕ ГОРЬКИЙ
КОЦЮБИНСЬКОГО**

(1911 рік)

Вечоріла синь небесна,
хмара встала перехресна,
коли ми (тож молодь чесна!)
пробиралися до нього.
Заблищала зірка строго
та й сховалась. Що то значить?
Чи ніхто нас тут не бачить?

Вчора день був не пропащий:
люд підвівся роботящий,
молот свій підняв найтяжчий!..
Забастовкою дихнуло —
весь Чернігів струсонуло!
А сьогодні, глянь, усюди
лиш жандарми, а не люди.

Хто йде? — крикнуло в долину.
Ми постояли хвилину.
Хтось шпурнув у нас цеглину.
Це тюрми народів знаки.
Десь загавкали собаки...

Ніч глуха та крок жандарма.
Бастували ж бо недарма.

Але ось уже й дійшли ми.
За ворітьми за глухими
стежку видно. Нас любий
Коцюбинський зустрічає,
сміливими величає.
Рад мені він, як поету,
всіх веде до кабінету.

— Як ви йшли? — спитав: — Чи вмісті?
Повно ж бо шпиків у місті!
Взагалі хороші вісті!
Цар лютує ж, «богом даний».
Робітництво і селяни
скрізь по всій Росії встали,
силу грізну показали.

Хто цю силу може рушить?
Хто вогнений сміх потушить?
Військом цар всіх не задушить.
Ну та от... Сказать вам маю:
в край далекий від'їжджаю —
там, де море таємниче.
Максим Горький в гості кличе!

Максим Горький! — ми аж встали: —
Просимо ж, щоб ви вітали
і від нас!.. Та тут із зали
враз почулось: хтось там стука!
Коцюбинський: — Чиста мука!
Але ви спокійні будьте,
тут хвилиночку побудьте.

В залі чуть — хтось каже хрипло:
представник я влади — Рипло,
з паспортом у вас як влипло.
Закордон? Там дощик дрібен.
Максим Горький вам потрібен?
Ой, глядіть, усе ми знаєм!
До побачення... вітаєм!

Коцюбинський повернувся.
— Шпик! — промовив... і всміхнувся: —
Ледве-ледве його збувся.
Отакі часи настали!
Тож про що ж ми розмовляли?
Так! про Горького Максима, —
о, це тема нам любима.

Коцюбинському сказав я:
як таке оце безправ'я,
прокляте самодержав'я —
як же нам, талантам юним?
Тільки встанем, забуруним,
тільки блиснем під росою —
вже царизм і йде з косою...

Коцюбинський глянув пильно
й відповів: тримайтесь сильно!
Вчітьсь діять безпомильно.
Що ж, що в нас таке з царями, —
а ви будьте косарями,
щоб коса-бо не гуляла,
царські бур'яни стинала.

Всі ми тут немов проснулись.
Переглянулись, всміхнулись,

оживились — і не зчулись,
як відкрилася нам мова —
юна, смілива, здорова,
а до того ще ж і злая
на царя на Миколая.

Вся душа заговорила:
Ах, коли б нам тільки крила,
наша б сила все розкрила!
Ви вчите нас — будем діять,
щоб нове зерно посіять.
А на Горького Максима
дивимось серцець очима.

Ну, прощайте! Ніч тривожна.
Ще раз заїдемо... чи можна?
Цінна вам людина кожна,
а тим більше молодь... Двері
одімкнув він.— Ненажері
царській ви не попадайтесь.
Йдіть здорові! Не вагайтесь.

І ми вийшли в ніч у темну,
несли в серці мисль таємну,
щоб на стежку на буремну
твердо ми в житті ступали.
Десь собаки забрекали...
Крик почувся — й знову тихо.
Й ми пішли,— під саме лихо.

Хто йде? — крикнуло одбоку.
Ми ж не зупинили кроку,

думу слали ми глибоку
аж до Горького Максима!
В нас ідея незборима
в серце блискала ножами —
виступить на бій з царями,
на двобій з царями!..

МОЇМ ВИБОРЦЯМ

В юрті я сидів на килимі в гостях
у столітнього акина у Джамбула,
коли раптом увійшла новоприбула
рада гостя з телеграмою в руках: —
з неба птах! —
Україна й тут про тебе не забула!

Всі присутні, що жували беш-бармак *,
зупинилися: а що там? хочем знати!
Кандидатом висувають в депутати?
Срібна радість! любе щастя! добрий знак!
І юнак
переклав Джамбулу — той почав співати.

Ой домбра моя, Джамбулова домбра!
Ти вітай поета приграванням мірним,
осипай його зерном пісень добірим,
щоб ніяк він не сушив свого пера,—
для добра
хай народіві слугою буде вірним.

Ой домбра моя — душевні дві струни!
Пам'ятаєш нашу долю незавидну?

* Казахська національна страва.

А тепер свою ми владу маєм рідну,
і щасливі ж любі дочки і сини,—
ти дзвени
славу Сталіну — високу та побідну!

Тут устав я і Джамбулу відповів:
Розуме одстояний і многолітній!
Ти — пшениці колос, я ж мов колос
житній.

Нас один і той же дощик покропив: —
лийся, спів,—
Про Закон чудесний Сталінський
новітній!

Ну, прощай, Джамбул! і степ, і ти, горб!
Ви прощайте, любі друзі-побратими!
Та вже ж моє серце під горами тими,
де Тарасова могила, де Дніпро,
Там добро
колосками визріває золотими...

І до вас я повернутись поспішив.—
Ось я весь стою! як єсть тут перед вами!
Зразу й радості не вимовиш словами!
В дні врожайнії, напередодні жнив
в нас один мотив —
Сталінові слава! — в місті й над полями!

Вам подяка — за довір'я і за честь.
Обіцяю бути вірним я слугою.
Україна стала іншою, другою!
Хай дає мені наказа — я готовий! єсть!
Буду я робити —
під рукою Сталіна під дорогою.

1938

НА ОДЕРЖАННЯ ОРДЕНА

Я одержав нагороду.
Що скажу своєму народу?
Тільки те, що я із ним
буду жить життям одним.
Буду піснею дзвеніти,
і мужатись, і мужніти,—
через довгі мости
переходить і рости.
Ой, яким же мені бути:
з холодочком м'яти-рути?
Чи суворим, як той став,—
щоб аж ворог трепетав?
Розстановка ж сил у світі
і жорстока і складна.
Ще Європа в ближнім літі
стрепенеться аж до дна...

І народ як нива грає,
голосом відповідає:
сталь і ніжність, любий мій,
поєднать в собі зумій.
Все вмісти в душі: — і м'яту,
і Європу перем'яту;
ти узорами узорсь,
до глибин перепрозорсь.

А прозорість тут не проста:
мускулиста, повнокоста,—
що могла б і жить, і жить,—
кров по жилах в ній біжить...

Я одержав нагороду.
Слава Сталіну й народу!
Слава тим, хто мене вів,
соками землі живив!
Ой ти, земле, люба земле,—
всю ж тебе душа приємле,
Ти рахманна і пухка,
сонця промінь — як рука...
Сонце гріє і голубить,
на геройство серце будить;
і давно збудився я:
он сичить на нас змія...
Та хіба ж я могу бути
з холодочком м'яти-рути?
Ні тим більш сховатись десь:
світ розколюється ж весь!

І народ як нива грає,
голосом відповідає:
від укусів та від жал —
відбивайся, як кинджал!
Все вмісти в собі: — й природу,
й думи вільного народу,
й запах рідної землі,
повні зорі на Кремлі...
Ти повнися повнотою —
творчою, презолотою,
що могла б і жить, і жить —
кров по жилах в ній біжить...

1939

ПІСНЯ ПРО СТАЛІНА

Сад зелений — що є краще,
як кругом цвіте, росте?
У країні нашій славній
все кругом цвіте, росте!

На дитячу повну долю
ллється мов із повних чаш.
Любимо тебе ми, Сталін,
рідний батьку наш!

Книга й школа — що є глибше,
як з наукою дружить?
Тож як мудрості доходиш,—
хочеться і жить, і жить!

В нас найперший є учитель,
знає вся його земля.
Любимо тебе ми, Сталін,
нас ти бачиш із Кремля!

Сила, юність — що прекрасніш:
вічно бути молодим!
Ворога труснуть нам треба,
так труснуть, щоб тільки дим...

Будем смілі ми й відважні,
так, як Сталін на фронтах.
Любимо тебе ми, Сталін,
славний у віках!

Батьківщина — що миліше,
як земля ота свята?
Яблуні по всім просторі,
тече річка золота...

Корабель пливе рікою,—
що йому глибокий вир?
Любимо тебе ми, Сталін,
дужий богатир!

1949

ГАННУСЕНЬКА ІЗ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

Ой річенька манюсінька
всі греблі розрива.
Стояла там Ганнусенька
і кидала слова:
— Течи, моя гарнюсінька,
на той бік, де права.
Хай чує ж бо матусенька,
що я іще жива.

Хай рученьку улюблену
хутчій мені подасть.
Ой скільки в ніч загублену
зазнала я нещастя!
мою хатину рублену
спалила панська власть.
Невже ж оцю зазублену
не скину я напасть?

І їй в одну хвилиночку
матусенька: — Іду!
Ну хто ж свою дитиночку
не прийме до ладу,—
не справить їй хустиночку,
скупає у меду?

Хрещатий мій барвіночку
в зеленому саду!..

Взяла її — сиріточку —
й вернула всім полям,
і золотому житечку,
і ягідним садам.
Ще й брівоньку, як ниточку,
погладила отам:
мою маленьку квіточку
в обиду я не дам.

І стала жить Ганнусенька
в своїй сім'ї, в роду,
така русява, русенька
з рум'янцем на виду.
Тут качечка, там гусонька,
ще й груші у меду...
А щедрая матусенька
раділа у саду.

1939

ФЕДЬКОВИЧ У ПОВСТАНЦЯ КОБИЛИЦІ

Що терпів од свого батька
чорнобров юнак Федькович —
ні словами не сказати,
ні душею не збагнути.
Тож одна сім'я і хата,
тільки б ось, здається, жити,—
але ж батько за старе був,
син же прагнув лиш нового.
І тому життя розбилось,
кожен день докори, кпини:
я в поліції працую,
ти ж не визнаєш закону?
Чи в Лук'яна Кобилиці
бунтувать оце навчився?
Бачить син — у хаті пекло,
і не буде вже спокою.
Пісню спишеш на папері —
вирвуть з рук і пошматують;
слово скажеш про свободу —
кинуть палицею в тебе.

Раз утік із цього пекла
молодий поет Федькович,
та й пішов собі на гору —
славну гору Буковинську.

Він іде, а вітер свище,
букові ліси колише,
темні хмари наганяє
на самий гори вершечок.
Він іде, а вже за шию
крапля впала ось холодна;
раптом блиснуло у хмарі —
й почалося гримотіння...
Тут оглянувся навколо
легінь-сокіл, верховинець:
бачить — зяє чорний отвір
при дорозі в самій скелі.
Він забіг у ту печеру
та й став слухати природу.
А вона в великім гніві
сікла землю блискавками.
І шуміла шумом злива,
і ревіли з гір потоки,
і котилося каміння
аж туди кудись в безодню...

Скрикнув тут од здивування
чорнобров юнак Федькович:
скільки я ходив у гори,
а такого ще не бачив!
Щоб за 'дну хвилину в небі
гнів згромадився великий.
Це ж так швидко може діять
лиш повстанець Кобилиця.
— А ти хто такий і звідки? —
враз почулося в печері.
Оглянувсь — нема нікого,
тільки темрява глибока.
Певно, звук лунає лунко

у порожній цій печері.
І продовжував словами
легінь-сокіл, верховинець:
— Та невже ж мені не вдасться
хоч колись його зустріти?
Щось мене до нього тягне —
протистояти не можу.
— А чому ж воно не вдасться? —
знову голос той почувся.
І з глибин печери вийшов
велетень в простій одежі.
— Ти хотів мене побачить?
Ось я єсть... та ти не бійся,
ще нікого не зобидив
справедливий Кобилиця.—
І мовчав юнак Федькович,
усміхався ж Кобилиця,—
тільки блискало у хмарах
та ревли із гір потоки.
— Заспокойся, любий хлопче,
я тримать тебе не буду:
тільки злива перестане —
зразу ж підеш ти додому.—
І поплескав юнака він
по плечу рукою ніжно.
Усадив його на камінь,
сам же на стіну оперся.
І юнак розкривсь, як квітка,
і почав розповідати —
про своє велике горе,
про гірку несправедливість.
— Краще б я не бачив неба,
краще б я помер одразу,
ніж терпіть такі знуцання!

Бути злим, чи бути кротким —
що в житті найголовніше?
Світе мій, ну де ж шукати
задля себе порятунку? —

І сказав йому ласкаво
справедливий Кобилиця:
— Ой дитя моє хороше,
любий житній колосочку!
Не клянись ти небом-сонцем,
в світі жить не зарікайся.
Швидше так зроби, щоб люди
на руках тебе носили.
Ти хотів ось допитатись:
що в житті найголовніше?
Я скажу: — служити Правді,
бідних визволять з неволі.
Ти хотів зм'якшити серце
на зеленій на природі?
Навпаки, скажу, потрібно
гартуватись та міцніти.
Бо ще буде: весь народ наш
проти панства грізно встане,
в боротьбі у тій кривавій
світ розділиться надвоє!
Отоді твої нам сили
дуже, дуже придадуться —
як співця, як піснетворця,
як натхненника звитяги.
На Великій Україні —
грім повстань проти кріпацтва.
Гей, якби нам швидше зараз
їм поспіть на допомогу!
Не забудь, що тільки звідти

сонце волі, сонце зійде.
Певен я, що й Буковина
та зіллється з тим народом.

Ну, оце і все, здається,
що хотів тобі сказати.
Перейшла гроза, утихла,—
лиш шумлять іще потоки.
Осьде хліб перед тобою,
осьде сир, в глеку водиця —
підкріпись і йди додому,
і до битв нових готуйся.
Я б провів тебе охоче,
та виходити не можна,
щоб поліція не знала,
де повстання я готую.
В цій же самій у печері
жив колись Олекса Довбуш.
Значить, ти одержав силу
і від Довбуша й від мене.
Ну, прощай, іди ж тихенько,
щоб нога не поковзнулась.
Ой дитя моє хороше,
любий житній колосочку!
— Прощавайте,— тут, уставши,
чорнобров сказав Федькович: —
ваших слів про гартування
я ніколи не забуду!
Буду в битву йти я першим,
буду визволяти бідних,
буду нашу Буковину
на схід сонця повертати.—
І пішов униз Федькович,
і пішов униз веселий.

Сонце виглянуло з хмари,
сонце путь йому світило.
І почав Федькович пісню,
аж усі зачудувались:
хто ж це там на верховині
про свободу нам співає?

1940

ДИТИНСТВО ОВАНЕСА

Ой цвілась душа весняна
Ованеса Туманяна
і в долині й на горі
пречудовного Лорі!

Уночі він бачив зорі.
Сонце вдень — як на узорі —
по траві тихенько йшло...
І так весело було!

І питав він: люба мамо!
Ти скажи — чи то ж так само
вміє й сонце говорити?
А чого ж воно мовчить?

Мати з сміхом: босоніжка!
Онде квітонька, як сніжка,—
ти б побіг та ізірвав,
мамі б тут не заважав.

Тільки слухай: гратись грайся,
та в долину не спускайся.
Ой голівонько моя!
вбито ж там багатія.

- А за що ж то, мамо, вбито?
— Бо другім не дуже сито.
— Як не сито? І кому?
— Та мовчи... бо ще в тюрму...

Ованес біжить, стрибає,
з лісу ж старець видибає.
Очі в старця — блискіт лез,
ще й кричить він: барев цез! *

Ой, рятуйте мене, братця!
Де б мені тут заховаться?
Там за мною вже біжать,—
швидше ж бо! не можна ждять...

Зразу ж, як почула мати —
старця повела до хати.
Те імастутюн ун'ес**
повартуй тут, Ованес!

Сонце впало на травичку.
Мов зелену рукавичку —
то в один бік, то в другий...
Ой узор же дорогий!

Ованес стоїть, вартує.
Значить, старця він рятує?
Старець втік з долин, із нив?
А кому ж він завинив?

Раптом винирнув ізнизу,
з-за кущів та купи хмизу,

* По-вірменському: добридень! Дослівно: дра-
стуйте вам!

** Якщо маєш обачність.

злий жандарм, що так і вївсь:
— Біг тут старець? де подівсь? —

Ованес: — побіг тудою! —
Ще й показує рукою.
— Де побіг? — Та он же, там!
Вниз побіг — я бачив сам.

— Як же вниз, коли я знизу?
Ти не строй мені комизу!
Біг він тут — і раптом щез?
...Вийшла мати: — барев цез!

— Що тут ви на мого сина!
Старець, кажете? — й часина
не пройшла як дійсно біг.
Вниз спуститися він міг.

— «Вниз» та «вниз» — мов
зговорились.

Ой діла ж нам сотворились!
Старець — знаєш, що зробив?
Він багатія убив.

І жандарм побіг од хати.
Усміхнулась тихо мати:
— Те умастутюн унес —
молодець ти, Ованес!

Сонце впало на травичку,
Мов зелену рукавичку —
то в один бік, то в другий.
Ованес про себе: стій...

- А за що ж... того убито?
- Біднякам не дуже сито.
- Як не сито? — розкажи.
- Рано знать тобі. Біжи!

Ованес біжить, стрибає
й раптом біг свій зупиняє:
біднякам не сито жить? —
І замислений стоїть.

А навкруг красує літо.
Каже Ованес: — Убито...
Хоче їсти і бідняк?
Правда ж, мамо? Чи не так?

А навкруг шумить природа.
Віють вітри з огорода,
ще й хитають повний мак:
любий хлопче, тільки так!

Тільки так, а не інакше...
Каже й мати: бідним м'якше
щоб було на світі жить,—
треба їм же й послужить.
Бідним треба послужить.

1939

В ІМ'Я ЛЮДЕЙ

Нам треба голосу Тараса. Зично
щоб прозвучать про наш могутній день.
Хай чують вороги, що ми — залізни.
Роздушимо, роздаavimo того,
хто посягне на нас.

Нам треба голосу Тараса. Сонце
над нами сяє. Сонце ж передать —
це можна тільки піснею живою, —
глибокою. І дужою. Агей,
поети, глибше тон!

Бо глибша стала в нас житечність. Ширша
й багатша путь. І жито золотіш...
В ім'я людей споруджуем заводи;
в ім'я людей — театри; — добрий день
трудящим на землі!

Нам треба голосу Тараса. Море —
навколо нас. Воно біснується
й вирує. Вся ж заражена Європа, —
і кашляє, і бризкає... Пождіть,
ще будуть там громи!

Нам треба голосу Тараса. Спекса,
що понад морем — як жандарма сон;
вона ж бо душить кожну вільну думку.
Але вогонь вже блискає із хмар:
ще будуть там громи!

Бо там могутні скрізь глибини — маси
народні. Стережись, вандале! Ти
за безневинну кров — своєю кров'ю —
і за Іспанію, і за Китай —
заплатиш широко.

Ой, широко заплатиш! Кров ворожу
ще не одна, розлившись, понесе
в Європі річка. І червоний прапор
замає високо. І вирветься —
такий могутній спів...

І що чудесно: в цім могутнім співі —
мотив Шевченка вчується, — як там,
в Іспанії, — коли окрема рота
ім'я його носила з гордістю
на прапорі своїм.

1.III 1939

ЛЕОНТОВИЧ

Мамонько, люблю я пісню
про зозулю і про гай,—
я прошю тебе, ну, люба,
Леонтовича співай!

Ти ж мені про нього вчора
ой же як розповіла! —
про калину й про малину,
що у лузі розцвіла...

Що в той луг та у лужечок
ти біжком і я біжком —
Леонтовича зустрінем
над річкою бережком.

За річкою ж, за Дунаєм,—
бачиш? — ворог аж притих...
По цей бік Червоне військо,
ще й наш татко серед них.

І гукну я: тату! татку!
ти ж тримайсь! щоб кріпко так!
Засміється він до мене,
засміються річка й хмари,
й при долині мак, мак,
при широкій мак...

1940

НА ДЕНЬ СВЯТА ОЛЬГИ КОВИЛЯКСЬКОЇ

Радійте, гори в синій піднебесності!
Радійте, ріки й давнії ліси!
Такої ж не було ще в нас чудесності —
воістину казкової краси!
І ти, народе буковинський, — в чесності
сьогодні честен, — славен бо еси!

Година красна, гожа, незабутня,
година сонця й теплої роси...
А як згадать, — ой, сило ж ти могутня,
які страшні були тобі часи!..
Радій, — зоря червона, п'ятикутня
понад тобою, — славен бо еси!

Ти славен творчими ясними соками, —
неси ж їх, всьому світові неси!
Дзвінкими голосами та високими
ніхто ще так не воздавав яси.
З жінками ти своїми чорноокими
виходь на свято, — славен бо еси!

Хай всі чудуються, нехай всі дивляться:
які в тобі є творчі голоси!

Коли ж, буває, вороги покривляться,—
струси плечима з себе їх, струси!
Твої джерела — нашими оживляться
на віки вічні,— славен бо еси!

Ідуть твої легінники з дівчатами
(пшенице, колосочки колоси!),
ідуть поважні мужі, ноженятами
ще й діти... Та хіба ж передаси
пером, як пахнеш рутами та м'ятами,
народе любий? — славен бо еси!

І ти, найкраща жінко героїчна,
прекрасна Ольго! Духа не вгаси,
як не вгашала ти ніколи! Стрічна
тобі любов од нас! Ти воскреси
нам діяння народу: одвічна
ти ж наша сило,— славна бо еси!

23.XI 1940

ІДЕМО З ВЕЛИКОЇ БАГАЧКИ

(Шлях ювілею кобзаря Ф. Д. Кушнерика)

В ніч таку, морозяну і строгу,
в небі зорі — наче вимиті нові...
«Вихожу один я на дорогу»
все дзвенить у мене в голові.

Ідемо з Великої Багачки.
Сніг скрипить — на весь широкий світ!
Синьо так! Біжать собі конячки,
«И звезда с звездою говорит».

Враз передня вниз пішла підвода.
Міст загримкотів — це Псьол-ріка.
Кілометр — не більш до небозвода,
тільки ж він біжить собі й тіка.

Хай тіка в нічні свої алеї.
В тім же все й життя, щоб доганять.
На Кушнериковім ювілеї
нас було в Багачці двадцять п'ять.

Знову поле. Вітер в два весельця
нас погнав, як човна в синій млі...
Що й казати! Чудесно односельця
шанував народ у цім селі.

Радий я, що все оце побачив:
ах, яких в житті ще нам прикрас!
Лермонтову шлях — у тьмі маячив.
Нам же шлях — освітлений весь час.

«Выхожу один я на дорогу» —
в цих словах ой скільки гіркоти!
Ми ж співаєм сонцю перемогу,
сонечку, з яким нам легко йти!

Працювать — сумлінно та почеськи!
Заспівать — на весь широкий світ!
...Сніг скрипить. Вже близько он Яреськи,
«И звезда с звездой говорит».

23.XII 1940

ГРУЗІЇ

Одної матері ми діти:
про всіх нас пісня голосна.
Ну як красуню не любити,
в якій розквітла вже весна!

О Грузіє! ти нас стрічаєш,
як близька, рідна, як сестра.
У слові, в пісні величаєш
і зичиш нам добра, добра.

А як же нам тебе вітати?
Яких добрати слів, пісень,
щоб відзначити, оспівати
твій урочистий, ясний день?

Прекрасна ти на вічну вроду.
Ясна, мов квітка у розмай.
Від українського народу
уклін низесенький приймай.

О Грузіє! З твого саду,
що весь у пахощах, в цвіту,—
мов сік солодкий винограду,
черпаєм мудрість золоту.

Перед царями звіку-зроду
ти не згинала ж бо колін.
Від українського народу
прийми низесенький уклін!

О Грузіє! В твоїх-бо горах
ще стільки золота і срібла!
Ти на своїх гірських просторах
плекала генія-орла.

Того, хто дав людському роду
нові шляхи, нове життя.
Від українського народу
прийми найкращі почуття!

1941

СВІТИ, НАШЕ СОНЦЕ

Світи, наше сонце, вогнисте, могутнє!
Від тебе ж видніш: де дрібне, а де сутне.
Ти сяєш нам, сонце, з Кремля із віконць,
Великий наш Сталін ясніший од сонць!

З Кремля скажеш слово — і я молодію,
на кожную подію душею радію.
О сонце ласкаве, о сонце ясне,—
у нашій країні життя весняне!

У нас винограду, і хліба, й вугілля!
У нас дозрівання, здоров'я, дозвілля!
І кожній людині відкрито в нас путь,
якщо вона хоче трудящою быть.

Ну як же потоку не бігти в долині?
Ну як не цвістися червоної калині?
Ти сяєш нам, сонце, з Кремля із віконць,
Великий наш Сталін ясніший од сонць!

1941

ТОБІ, НАРОДЕ ЛЮБИЙ МІЙ

І сонце, й день, і вишня в цвіті,
і творчості крилата мить...
Нема краси другої в світі,
як починаєш ти ходити.

І дужі м'язи, й пружні жили,
І відчуття гроз в собі...
Нема другої в світі сили,
як брати участь в боротьбі.

Але ця сила — повним ходом
сама не прийде, не вбіжить...
Її навчайся ти з народом:
і як боротись, як і жити.

Життя пройти не екскурсантом,—
не гостем на коротку мить...
Хай діалектика брильянтом
в твоїх подіях заблищить.

Перо мое — пісні мережить,
пісні, що закликають в бій.
Та сила ж їх — тобі належить,
тобі, народе любий мій!

Тече вода, шумлять осоки,
на прив'язі стоять човни...
Земні соки, свіжі соки —
як освіжають нас вони!

Матерію мій розум стежить,
вивчає рух, закон подій...
Але це все ж тобі належить,
тобі, народо любий мій!

І сонце й вітер, свисти хвої,
майбутнього передчуття...
Немає мужності другої,
як не боятися життя.

І серце й полінь! — ніж по брусу! —
обточка гостроти ідей...
Нема сильніш од землетрусу,
як потрясать серця людей.

Але ти зможеш потрясати
лише тоді, тоді, тоді,
як сам в душі не волосатий,
як в тебе думи молоді.

Слівце твоє, легке як перце
(хоч би й старі твої літа),
і дівчині впаде на серце,
і всю країну обліта...

Чи буде грім, чи буде стужа —
ти прожени іржавий жаль:
ти будь виносливим, як дужа
аустенітова сталь.

Дивитися і підмічати,
виводить висновок з подій,—
тобою ж хочу я звучати,
народе рідний, любий мій!

Як хочеш жить од роду й роду —
душі ти в мріях не гойдай,
а рідному своєму народу
і Сталіну себе віддай!

1941

ПІСНЯ ПРО ЗОЮ КОСМОДЕМ'ЯНСЬКУ

Як на звіра під Москвою
встав народ грозою,—
встала й ти за рідну землю,
сестро наша Зою.

Одяглася партизаном,
узяла нагана:
стережись тепер, звірото,
проклята, погана!

І пошла вогнем палити,
ворога карати,
щоб була навіки вільна
Батьківщина-мати.

Не вбоялась ні наруги,
не вбоялась муки.
Чорнії тебе склювали,
чорні вбили круки.

Тільки ж ти вмирала мужньо
з мужніми словами:

— Ми поборем! В нас-бо правда,
любий Сталін з нами!

Ми поборем! Станем звіру
грізною грозою!
Будь же славно, комсомолко,
сестро наша Зою!

1942

Ріка в бігу — аж до самісінького моря
прозора вся, хоч з берегів і каламуть.

Правдивим будь — але не всім ти одкривайся.
Хоробрим будь — але на техніку зважай.
Ніколи, як з огнем, з ідеями не грайся:
якщо узявсь іти — кінця ти доходжай.

1942

Я УТВЕРЖДАЮСЬ

Я єсть народ, якого Правди сила
ніким звойована ще не була.

Яка біда мене, як чума косила! —
а сила знову розцвіла.

Щоб жить — ні в кого права не питаюсь.

Щоб жить — я всі кайдани розірву.

Я стверджуюсь, я утверждаюсь,
бо я живу.

Тевтоніє! Мене ти пожирала.

як вішала моїх дочок, синів,
і як залізо, хліб та вугіль крала...

О, як твій дух осатанів!

Ти думала — тобою весь з'їдаюсь? —
та, подавившись, падаєш в траву...

Я стверджуюсь, я утверждаюсь,
бо я живу.

Я єсть народ, якого Правди сила
ніким звойована ще не була.

Яка біда мене, яка чума косила! —
а сила знову розцвіла.

Сини мої, червоні українці,
я буду вас за подвиг прославлять,—
йдіть батькам на допомогу й жінці,
дітей спішіть визволять!

На українських нивах, на російських,
на білоруських — я прошу, молю! —
вбивайте ворогів, злодюг злодійських,
вбивайте без жалю!

Нехай ще в ранах я — я не стидаюсь,
гляджу їх, мов пшеницю ярову.
Я стверджуюсь, я утверждаюсь,
бо я живу.

Із ран — нове життя заколоситься,
що з нього світ весь буде подивлять,
яка земля! яке зерно! росиця! —
Ну, як же не сіять?

І я сію, крїльми розгортаюсь,
своїх орлів скликаю, кличу, зву...
Я стверджуюсь, я утверждаюсь,
бо я живу.

Ще буде: неба чистої блакиті,
добробут в нас підніметься, як ртуть,
заблискотять косарки в житі,
заводи загудуть...

І я життям багатим розсвітаюсь,
пушу над сонцем хмару, як брову...
Я стверджуюсь, я утверждаюсь,
бо я живу.

Я єсть народ, якого Правди сила
ніким звойована ще не була.
Яка біда мене, яка чума косила! —
а сила знову розцвіла.

Фашистська гидь, тремти! Я розвертаюсь!
Тобі ж кладу я дошку гробову.
Я стверджуюсь, я утверждаюсь,
бо я живу!

1943

НАША СЛАВА

Ти грими, наша славо, по світу,
рідне слово, дзвени, голосне:
із-під гніту ми встали, з-під гніту,
і над нами вже сонце ясне.

Сонце! сонце! — на гори й долини.—
Сонце! сонце! — на води й поля.
Хай живе в вільній праці людини
України земля!

Ти мужній, наша сило й завзяття!
Не втихай, чуття помсти святе!
Всім загарбникам лютим прокляття,—
їх мов вітром сьогодні мете...

Вітер! Вітер! — це наші набої —
Вітер! Вітер! — на звірів услід.
В бур'янах, кропиві, звіробої
заросте по них слід...

Океаном ненависті хлюпнем!
Ворогів ще не так полоснем!
Богатирськи ногою притупнем:
будем жить — аж світами труснем!

Жити! жити! — із сонцем, віконцем.—
Жити! жити! — з дверима у світ.
Перегнать всіх конем-перегонцем —
що є краще, як цей заповіт?

Гине, згине загарбник жорстокий!
В нього серце — посохлий пустир...
Ой великий народ і глибокий,
український народ-богатир!

Що нам ріки? — йдемо перебродом.
Що нам орди? — в нас меч у руках.
Разом з братнім російським народом
ми безсмертні в віках.

Плинуть вулиці, квітнуть багато —
чи то річки біжить бистрина?
Ні, то вийшли всі люди на свято,
й про вождя наша пісня луна.

Сталін! Сталін! — це сила і змога.—
Сталін! Сталін! — це Правда й Любов.
Перемога у нас, перемога,—
і над нами вже сонце ізнов!

1944

БОЛГАРСЬКОМУ НАРОДОВІ

День який,— братове! — мов цвітуть лілеї...
Поміж нами дружба. Строяться мости.
Та немає радості — більше за тієї,
як в єднанні жити, жити і рости.

Щастя в нас — братове! — серце в самоцвіті.
Воля ж бо! Свобода! Диво з ясих див!
Та немає мудрості — глибшої на світі,
як ударить ворога, що тебе гнітив.

Бережіте щастя! Бережіть свободу!
Ви ж свого майбутнього справжні ковалі.
Славному болгарському сильному народу
жити й працювати на своїй землі!

Вас хотіли знищити прокляті тевтони,
та прийшла вам поміч із Країни Рад.
Заспіваймо ж пісню у чотири тони,
у чотири тони на весь зелен-сад!

З зеленого саду — буде винограду! —
скільки його схочете — дітям і собі...
Між слов'ян вже знищено кам'яну заграду, —
станьте проти ворога — разом всі на бій!

Щоб життя вам квітло, щоб повніли чаші —
ворога добийте, прокляніть і род...
Хай благословляються всі народи наші
й поміж ними старший — російський народ!

Він сказав: Болгарію — знову обороним!
Вирвем, як під Плевною, із кілець змії...
Слава ж нашим воїнам, воїнам червоним!
Сталінові слава — у Москві, Кремлі!

Я — від українського братнього народу
вам уклін, болгари, всім передаю...
Бережіте щастя! Бережіть свободу! —
Многоплідну землю, землю свою!

День який, — братове! — мов цвітуть лілеї...
Поміж нами дружба. Строяться мости.
Та немає радості — більше за тієї,
як в єднанні жити, жити і рости.

Вам народ наш мовив: Браття! Обороним!
Вирвем, як під Плевною, із кілець змії...
Слава ж нашим воїнам, воїнам червоним!
Сталінові слава — у Москві, Кремлі!

1945

І РОСТИ, І ДІЯТИ

І рости, і діяти нам треба
так, щоб аж гриміло з краю в край.
Угорі над нами — неба! неба!..
А кругом простори — хоч співай.

Вправо глянеш — там димлять заводи...
Вліво глянеш — ниви і поля...
А по нивах бронзові розводи,
бронзові, мусянжові здаля.

Воля в нас міцніш од сталі-криці,
і коріння наше — тільки ж у землі.
Жита! винограду! і пшениці!..
А на морі — вірні кораблі...

Ми встаєм з героїки — сім'єю, —
всі ж друзяки, всі товариші.
Золота! — не тільки під землею, —
золота! — у кожного в душі!

Ще не втикли в нас у серці болі, —
а в душі вже радість на порі:
і стрункі дівчата, як тополі,
й хлопці, й героїні-матері.

З війська повертаються додому
і батьки їх, і брати, й сини.
Дівчино,— дай руку молодому!
Мати,— свого сина ожени!

Наша знов оновиться країна,
наш народ продовжиться в роду.
Ніжками потупцяє дитина
по доріжці, по траві в саду...

Усмішка в народі розцвітає.
Кожен каже: й я свій труд несу!
Відбудова! — труд переростає
у красу.

1945

ОКЕАН ПОВЕН

Наш народ — океан. Ми співаєм пеан.
Широчінь, глибина, аж од плесків луна...
Тільки розгніви його — будеш ти на дні його,
будеш знать, як займать і яка з ним війна.

Океан повен! В глибині чудовен!
Скільки тії сили, сїняви, краси!
Кораблі бродять, хвилі так і ходять:
все океану! — все віддаси!

Свято перемоги! — стали ми на ноги!
Многі і многі дивуються з нас:
звідки у нас соки! подвиги високі! —
вороги ж ворожать, щоб народ погас.

Грізний, буремний! Наш народ недремний!
Правдою живе він, убиває тьму.
Світ переверне! — з дороги не зверне.
Слава могутньому! Слава йому!

Наш народ — океан. Ми співаєм пеан.
В нас Свободи земля, молоко, плід і мед.
Леніна і Сталіна думкою осяяна
путь наша вірна — все вперед, вперед...

Океан повен! В глибині чудовен!
Скільки тії сили, синяви, краси!
Кораблі бродять, хвилі так і ходять: —
Все океану! все віддаси!

Ми врятували Людство від навали!
Ми сокрушили фашистську гидь!
В своїй ми господі! Вороги на споді!
Грайте у сурми! Ударте у мідь!

Грізний, буремний! Наш народ недремний!
Правдою живе він, убиває тьму.
Світ переверне! — з дороги не зверне.
Слава могутньому! Слава йому!

1945

НА СПІВАНЦІ

Ось на співанку прийшов я.
Пісні хочеться, квітók.
Пісня — це ж саме здоров'я.
...Хор співає вчительок.

Чую в звуках: сонце! далі!
А у серці — мов клинок.
Ой, чого ж це я в печалі?
...Хор співає вчительок.

Очі, очі, ніжні плечі,
стьонжки в косах випускні.
Синій вечір, добрий вечір,
літній вечір у вікні...

Хор співає: рано-рано
та калинонька цвіте...
Ах, якеє у сопрано
меццо-форте золоте!

Так же й ти колись любила.
в хорі з о л о т о м звучать.
О, за що тебе убила
лютая фашистська гадь?

Хор співає: та дубова
скриня в нас — добра докідь.
Ах, яка глибінь альтова —
наче в озері блакить!

Так же й ти співала в неньки
про озера голубі.
Діточок твоїх маленьких
німці вбили при тобі!

О, прокляття проклятушим —
за нелюдянність, за зло!
Наш народ встає ще дужчим,
тільки ж: жертв яких було!..

Ти — донька мого брата,
ще б цвісти тобі й рости...
Ти ж могилою узята —
і невже не встанеш ти?

І не встанеш, не всміхнешся,
не піднімеш чорних вій?
І до учнів не озвешся
в рідній школі у своїй?

Олю, Олю, — чуєш? — свято!
Вже ми вільні! Сонця блиск!
Гідрі голову утято,
зник фашистський чорний тиск.

Ти поглянь на Україну —
розростаються сади!..
Розбуди Тамару й Ніну
і за ручки приведи.

Пійдем там, де три тополі,
сядем там, де все жита...
В озері, як образ волі,
біла хмарка проліта...

Ви, жита, ви, трави зельні,—
що ви шепчете мені?
(...В хорі квінти паралельні,
мов плуги на цілині).

— Шепчемо, що ми вродили
перемоги урожай.
Сили в нас, багато сили —
тільки, сонце, приходжай!

Оля каже: — Перемога —
це ж бо сила наших душ!
А душа ж буває строга —
тільки ти її поруш...

Я сама себе не взнала,
як при знищенні села
враз фашиста зарубала,
хоч і смерть свою взяла.

А таких, як я, багато,—
поміж них і вчителі.
Знали ми, що буде свято,
буде на своїй землі!

Чули ж ми, як коні в броні
стугоняць десь по землі...
То йдуть воїни червоні,—
Сталін на чолі!

А тепер зате: дубова
скриня в нас — добра докидь,
рідна школа, рідна мова
й славу зично грає мідь.

В Сан-Франціско засвітилась,
Як ракета, наша міць!
Глянь: Японія схилилась
ниць...

Змовкла. Перейшла хвилинка.
Й заспівали тут вони —
Оля і Тамара й Ніна
про Дніпро і про лани.

Ох, які ж вони співочі!
Скільки щастя в молодих!
Мов озера, їхні очі —
все б дивився я у них...

Очі, очі, ніжні плечі,
стьонжки в косах випускні.
Синій вечір, добрий вечір,
літній вечір у вікні...

Що це! Де я! Не у полі?
І ні жита, ні квіток?
...«Ой у полі три тополі»,—
хор співає вчительок.

Я шепчу: а жертви! жертви! —
Та життя торка в висок:
...«Нас не вбити, не пожерти!» —
хор співає вчительок.

1945

ЗБУДЖЕННЯ ВЕСНИ

Вийшли вранці ми.
Дивне місто проти сонця!
Всі взолочено віконця...
Ні, такої ще зими
не стрічали ми.

Проти сонця дим,
проти зимнього патлатий,
що з труби зверта від хати
й понад садом молодим
тане, тане дим...

Ох яка ж краса!
Сад увесь убрався в іній,
проти сонця він — як синій.
Гілля до землі звиса,—
дим же в небеса...

З нами ж і вона.
Любиш? — хай вже буду знать я!
Вітер роздуває плаття...
А оглянеться вона —
мов налле вина...

Діти в школу йдуть.
Вслід вона їм поглядає.
Дівчина ж — а відчуває,
що й її так вийдуть в путь,
світло понесуть.

Сухо сніг скрипить.
Сніг співа на різні гами:
Вороги вже під ногами!
Фриців он ведуть робить...
Нам і жити й жити!

Ідемó! В нас сила воль!
Обганяють нас трамваї.
Мов застигли водограї —
ряд розхилених тополь...
Сонце — де ж пароль?

Ось! — відповіда.
Й сипле в очі нам проміння.
Скрізь — розкидане каміння...
Стій! — спинилася хода.
Цегла. Бруд. Вода.

То дарма, що хлам.
Ми ж прийшли його копати,
заступи взяли й лопати,
щоб будинкам-кістякам
лад давати нам.

Це ж після війни
рани ми свої лікуєм.
Це мільйон віків звікуєм!

Сонце! нам у кров хлюпни
збудження весни!

Збудження ж таке,—
що ми й небо перекинем!
В труд енергією ринем!
В нас-бо серце неламке,—
ми кричим таке:

Гей ви, павуки!
Як вам там у Нюрнберзі?
Вже ж у смерті ви на черзі.
Що — взяли нас? Хробаки!
Кандидати на... гаки.

Гей ви, дріботінь!
Нас ви знищити хотіли?
Та самі ж промиготіли
так, як тої тіні тінь...
Ось вам край хотінь.

Ось вам тихий порт.
Тільки обрубують троса —
не врятує й Барбаросса,
ані Фрідріх, ані чорт,—
викинуть за борт.

Ще кричали ми...
Потім — почали ще й пісні:
Згиньте, сили ненависні!
...Ні, такої ще зими
не стрічали ми.

Так. Життя іде
твердо в нашому законі.

«Запрягайте, хлопці, коні»
лине в небо молоде: —
військо наше йде.

А через квартал
раптом вибухом труснуло,
димом небо спалахнуло
й понесло наперевал
аж на Княжий Вал...

І важка стіна
знехотя тут завалилась,
курявою вся обкрилась...
Це в нове вже борозна —
кожен з нас тут зна.

Та чи любиш ти?
Наші ж тут, кохана, діти
будуть бігати і радіти,
на н о в о м у вже рости,
а із ними й ти.

Що, хіба не так?
Любиш? — хай вже буду знати я!
Вітер роздуває плаття...
А вона ж сміється так,
як на сонці мак...

Проти сонця дим,
проти зимнього патлатий,
золотисто-рудуватий, —
понад світом молодим
тане, тане дим...

1946

ДО СВОЇХ ВИБОРЦІВ

Єсть на світі сонце, щастя,
рід живий і рідна хата,—
віриться, що в с е удасться,
пахне світ тоді, як м'ята.

Тільки ж — є ще вище диво,
в світі є ясніше сонце,
м'ята пахне більш правдиво
й сам стаєш, як те віконце...

Що ж є краще м'яги-рути?
Що рідніш од свого роду? —
Краще і рідніш — це бути
посланцем свого народу.

Що тепліш, як пташки пёрце?
Вище хто від сонця гріє? —
Ах, тепліш — це людське серце,
що ніколи не старіє.

А ясніш од сонця — Сталін,
батько Правди, Сили й Змоги.
Він одкрив нам творчі далі,
він привів до перемоги.

Серце ж наше — юне зроду.
Всі ми з ним роботу множим.
Хочу бути й я похожим
на найкращих із народу.

Ще зима — а вже полями
чути прівесінь здорову...
Ми зібралися із вами
на хорошу розмову.

На хорошу та багату: —
названий народом знов я!
Хай добро йде в нашу хату,
щастя, сила і здоров'я!

Названий всіма я вами
кандидатом в депутати.
Не словами, а ділами
буду вам я звітувати,—

виявлять себе правдиво,
як слугу свого народу,
ставить прямо те, що криво,
не боятись ходу-броду.

Ворога — судити владно!
Діло брать, щоб аж сміялось...
Щоб життя в нас виноградно
і пшенично наповнялось.

Щоб було мені в с е видно,
так, як тут ось на долоні,
всенародне знать, як рідне,
в міжнародне йти у броні.

Головне ж: робити чесно,
гострим бути скрізь і пильним.
Скрізь на світі жить чудесно
між таким народом сильним!

Наш народ відкинув звіра,
знищив, розтрощив фашиста.
Світла в нього в себе віра.
Ще й ідея дружби чиста!

Наші воїни червоні —
славні, славні, у всім світі!
Самольоти, коні в броні —
в одну грізну силу злиті.

Це ж таку в нас силу чути,
як ніколи ще ізроду!
Ах, яка ж то гордість бути
посланцем свого народу!

Що стрункіше від тополі?
Що є глибше океана?
Що ніжніше від красолі,
що на ній горять рум'яна?

А стрункіш — закони творчі.
А ніжніш — душа людини.
Глибше всього — животворчі
Конституції глибини.

Що міцніше від цементу?
Що ласкавіш як ті квіти?
Що — зруйноване дощенту
має силу відновити?

Від цементу більша сила —
дружба сталінських народів.
А патріотизму сила
може все у нас — на подив!

Вам подяка за довір'я.
В серці в мене блиском слави
блискотить, як те сузір'я,
основний закон держави.

І сьогоднішньої стрічі
я ніколи не забуду!
Прямо вам дивлюся в вічі:
і кажу: служити буду!

Хай живе наш рідний Сталін,
батько Правди, Сили, Змоги,
що відкрив нам творчі далі,
що привів до перемоги!

1946

МІЙ ТРАВНЮ ЗОЛОТИЙ

Мій травню золотий, зелений травню!
Ми знов свою почули силу давню!

Ми знов у музиці, металі й житі.
Хай в'януть недруги лихі.
Ой, скільки шелесту у світі! —
Ми все те чуем — не глухі...

Так вдармо піснею! Торкнем бандуру!
Хвала герою, воїну, буй-туру!

А ще хвала усім трудящим!
В нас сонце є! І Сталін є!
Здоров'ям повним, настоящим
від нас в простори оддає...

Мій травню трепетний, прозорий зверху!
Ти повен бистроплину, звуку й шерху!

Ступаєш м'яко, легко, струнко,
погладиш квітонеці пушок...
В лісах, як в коридорах, лунко
від співу й гомону пташок...

Над річкою в вуалі вже вербичка...
Ось теплий вітер — мов дитини щічка...

Пливуть човни, блищать весельця...
А в лузі — мов хтось кожну мить
перестеляє перестельця —
червонить, синить, зеленить...

І ми так мінімось, і ми зростаєм.
Щитом в руці ми високо вихаєм.

Яке вихання-колихання!
В нас розцвіту передчуття:
Кругом — могутнее дихання
нового творчого життя.

Мій травню голосний — на всі дороги!
Що є чутніш од пісні перемоги!

Там, де були воронки, ями,—
бує зелень, квітне цвітть...
Летить наш кінь! Він копитами
на цілий всесвіт копотить...

Так вдармо піснею! Торкнем бандуру!
Хвала герою, воїну, буй-туру!

А ще хвала усім трудящим!
В нас сонце є! І Сталін є!
Здоров'ям повним, настоящим
Від нас в простори оддає...

1946

ПІСНЯ ПРО МИКОЛУ ЛУКИЧОВА

Наша пісня, наша мова
хай дзвенить на висоті
про Миколу Лукичова
й його руки золоті.

Золотії його руки
швидко роблять все улад.
Залунали перегуки
та по всій Країні Рад.

Ой же, ріже наосяще!
Чи то ж можна нам мовчать?
А ми хочем іще краще,
а ми хочем перегнать.

Сталінськую п'ятирічку
закінчити щоб раніш,
треба нам ламати звичку,
почувати молодіш.

Хай несе нас легкокрилля
вгору, в вись-височину...

Ми ще більш дамо вугілля,
труд напружим, як струну.

Все вперед в труді-окрасі,
все вперед життя іде.
Єкрізь у нас, як на Донбасі,
покоління молоде.

1946

МОРЕ ГОВОРИТЬ

Уже которий день, як я
приїхав ось сюди, на море!
Над морем небо незоре —
і сонце, сонце аж буя...

Що правда, там, де берег звівсь
і де вершина біла, —
шматочок хмари зачепивсь —
і вся гора зчорніла...

У березі ж — сріблиста мла.
Тріпочуть із простинь навіски...
І голі бронзові тіла,
і сміх, і плескання, і блиски...

А вітерець — ніякі гальма
його не стримують! — вігне,
всього охолодить мене
і утіка туди, де пальма,

немов застиглий той фонтан,
коло шосе від спеки чахне.
Які тут гори! Як тут пахне
життям морським! Здоров'я стан

нехай на пляжі станом луччим
підвищиться. І я лежу.
Дозволив сонцю, як ножу,
погладжувать мене блискучим.

І сонце погладжує, вітер остуджує.
Крізь вії дрімливії — райдужний сад...
Та море мене од дрімливості збуджує,
то шумом шпурне, то одплине назад.

Я зводжусь на лікті: — О, що тобі, море?
Я, звівшись, сідаю: — ну що-бо, одкрийсь!
Нікто нас, могутніх, з тобою не зборе,
гуляй на просторі, нікого не бійсь.

Учора із півдня ти хвилі котило,
сьогодні ж зі сходу — чи звичка чудна?
Горить над тобою величне світило,
і ти ним просвічене все аж до дна.

І море говорить: — Чудна в мене звичка?
О ні, хочу пильним ходити весь час.
В Європі ж туман. Там же сіється мжичка,
придушують знов там розбудження мас.

Там чорная сила аж казиться з жиру.
Для злості у неї «добресенький» жест:
ах, їм би «відкласти» продовження миру!
Ах, їм би «ручним» ізробити Трієст!

А ці балачки про Дунай і протоки,
про нафту чужу — аж про той Хузїстан...
Так доки ж це буде такеє, о, доки!
Прокинеться врешті народ там титан!

І море гнівїться — аж бризки на пляжі,
аж піну з-під каменю лускіт пройма...
В Америці теж — чорна сила, як в сажі,
народові тяжко і сонця нема.

Мій мозок в напрузі. Думки мене тиснуть.
Ах, лорди прокляті... Я ж звіра поверг!
Війни винуватці повинні повиснуть!
Поглянь... он висять вже... внизу ж Нюрнберг.

На ноги тут скочив я. Сонце щезало
за хмарку летючу. Я скочив... чого?
Еж те, що я чув тут, — що море казало, —
думки ж це народу, народу мого.

Народ переміг наш — і встали заводи,
і встали колгоспи у всій у красі.
До дна ми просвічені сонцем свободи.
ми Сталіна вченням перейняті всі.

Море, о море! — метою святою
для мене є вічно служити тобі.
Не знаєш роздвоєнь, не знаєш застою,
ні сліз ані схлипувань в кислій журбі.

Море, о море! — тобою пройнятись,
на хвилях летіти то вгору, то вниз...
Нічого у світі щоб вже не боятись,
нічого! — хай буду я молод чи сиз.

У бѣрезі — сріблиста мла.
Тріпочуть із простинь навіски...

І голі бронзові тіла,
і сміх, і плескання, і блиски..

І я іду, біжу у море,
я поринаю, бачу дно..
Ми будем мужні, як воно,—
як море,—
і нас ніхто, ніхто не зборе!

1946

МОСКВА

Єсть рідні на світі і теплі слова,
Із них найтепліше — це слово Москва.

Москва наша любя, Москва наша славна!
Красою ти дужа, ділами преславна!
Ти сяєш у Всесвіт, ти світ на землі —
червонії зорі вгорі на Кремлі!...

До кого це сильна в нас віра жива,
що матір'ю кожен її назива?

Москва, ти нам мати, ласкава, єдиня:
народів радянських у тебе родина.
Є перстень у тебе, а в нім аметист:
у мовах народів блищить один зміст.

Є сила на світі, могутня, нова.
І владну цю силу створила Москва.

Зазнала, Москва, ти і горя і муки.
До тебе був ворог простяг свої руки.
А ти ж богатирськи труснула плечем —
і ворог вже пада під гострим мечем.

Є в світі надія, що всіх огріва.
Народи у світі встають за права.

Дунай закипів там, здвигнулись Балкани,
грохочуть в безодню землі істукани!
А ще й за морями тремтить материк.
Вставай за свободу! — лунає там крик.

Чи хоче, не хоче,— старе істліва.
Лиш Правда є вічна, а то все трава.

В тобі наша Правда, міцніша від сталі,
і Армія грізна й Майбутнього далі,
і Леніна мудрість, глибока, ясна,
і Сталіна мудрість, і наша весна!

1947.

ДО РАДЯНСЬКОЇ МОЛОДІ

Радянська молодь! Ти ж є чисте,
ціннюще наше, золоте!
Невтомне серце ти вогнисте,
ще й войовниче як на те!

Безсмертне Леніна учення —
яка це мудрість, глибина!
Безсмертне Сталіна учення —
вглибляйся, молодь, аж до дна!

Сучасним ти гориш. Голубиш
ідею здійснення мети.
Ти рух вперед безумно любиш,
ти любиш до кінця іти,—

торкнутись пальцями, відчути
і точно знать: чому й чого?
Луною в світі хочеш чути
звучання голосу свого.

Ну ясно, лорду-солдафону
ти неависна (згинь старе!),—
зате ж бо молодь закордону
тебе за приклад вже бере.

Ти відрізняєш: любих, старших
від дряхлих тих, що кожному мить
у пухлих тонах патріарших
все хочуть по-старому вчить.

Та в нас до справи виховання
таким дороги вже нема.
...Чи є сильніш од відчування,
що ти є молодість сама,—

що ти тримаєш себе строго
(геройства дух тебе несе),
що, як в Олега Кошового,
Вітчизна в тебе над усе,—

що ти ніяк перед грозою
не впав би духом, не пожовк,
бо знав Космодем'янську Зою,
бо знав ти Лялю Убийвовк!

А Чайкіна як вмерла Ліза!
А як Матросов Олександр!
Виковуй волю із заліза,
душа ж — хай буде олеандр...

Безсмертне Леніна учення —
яка це мудрість, глибина!
Безсмертне Сталіна учення —
вглибляйся, молодь, аж до дна!

Як в воду корабля врізання —
в життя врізання ж і твоє.
В роботі прагнеш ти дерзання,
працюєш, скільки сил стає.

Ти вся в напруженні, у зброї,
нового думка все шука.
Ти від роботи у конторі
пересідаєш до станка.

В труді — подвійні в тебе норми,
і мало днів тобі й ночей,
щоб відшукать новії форми
коло мартенівських печей.

Ти метод швидкісних проходжень
вперед на шахтах шлеш вдогонь.
Чужа ти, молодь, розхолоджень!
Гаряча ти, як той огонь!

Твоєму кожному почину
розкрито двері — йди! твори!
Прослав ділами Батьківщину,
про нас на всесвіт говори.

Не визнаєм сліпої долі:
самі будуем ми життя.
Твоя сім'я у комсомолі —
тож зрілим будь, а не дитям.

Щоб мати волю вогневицьку —
вдивляйся поглядом своїм
у Партію ти більшовицьку,
у всю історію її.

Один лиш блиск твоему зору —
і ти гориш... уже! уже!

Любив тебе Ілліч бадьору.
Як батько ж — Сталін береже.

Безсмертне Леніна учення —
яка це мудрість, глибина!
Безсмертне Сталіна учення —
вглибляйся, молодь, аж до дна!

1947

МОГУТНЯ МОСКВА

Хто може нас, могутніх, підкорити?
Хто в силі дружбу нашу розколоть?
Ми єсть свого народу діти,
од крові кров, од плоті рідна плоть.

І в нас Москва, у нас Москва,— ей, слухай!
Чи хочеш, вóроже, а вже ж бо єсть:
все Людство це ж її дихання слуха
і зве її — і совісьг наша й честь.

Свобода ж рідна нам, як мати й доця,
народів дружба є для нас закон.
Сім'ї радянській, ні, не розколоться,
хоч як хай ходить сон коло вікн.

Та то не сон коло вікн, а мряка,
мерзота у всесвітньому дому.
Весь час навпроти нас гарчить собака —
ми знаєм, хто виною є в цьому.

В Європі дзвонять! Десь чорти там гонять!
З Америки новий вивозять рай!
Тож долари і сіють і боронять
магнати у надії на врожай.

І восхваляють у високім тоні
все те, що відкида людей назад,
що чорний говорив «пророк» в Фултоні,
кругом про нас розбризкуючи яд.

О, ви, дурні пророки й підпророки
(гадюка хоч не вкусить — так сичить),
ви заглушить хотіли б наші кроки?
Вам боляче, що голос наш звучить?

А в нас Москва, у нас Москва,— ей, слухай!
Чи хочеш ти чи ні, а вже ж бо єсть:
все Людство це ж її дихання слуха
і зве її — і совість наша й честь.

Ей, ви, що проти нас зеленим оком
колюче зорите з чужих земель,—
що в дружбі все хитаєтеся боком,
мов той з пробоїною корабель!

Ей, ви, що всесвіт хочете ділити
на Захід («свій», окремиї) і на Схід,—
вам долари рідніші, аніж діти,
вам беззаконство, як квиток на вхід —

на вхід, на право учинять підлоти,
на право лжі, залякування мас!
Глитали ви малі країни доти,
аж поки не застрягло в горлі в вас.

Тепер на інші стали ви дороги?
Вербу з Америки пересадить?
Хай рве Європа груші допомоги
і вас благословляє кожду мить...

Кортить вас зараз на чужі простори?
С о б і поодгортати береги?
Слов'янам поробити коридори?
Щоб ви були самі князі й боги?

Кортить усі побовтять океани?
Щоб ви бродили в них, як хазяї? —
В післявоєнній народні рани
стромляли пальці жаднії свої?

Ви мудрії клинок вбивать у спину.
Дасте ще відповідь за це в свій час.
Бо те, що наш народ, як бруд, відкинув —
народу покидьки — вони ж у вас...

Народу покидьки з душею наці,
бандити в європейському рову —
вони ж так хочуть, хочуть провокацій
і аж танцюють, щоб вкусить Москву.

Ой, хитро це замислено, хитрюще.
На те ж ви лорди і фашистський хвіст.
Та ми ще дужче зведемось, ще дужче
на повен зріст, здоровий буйний зріст.

Хто може нас, могутніх, підкорити?
Хто в силі дружбу нашу розколоть?
Ми єсть свого народу вірні діти,
од крові кров, од плоті рідна плоть.

І в нас Москва, у нас Москва, — ей, слухай!
Чи хочеш ти чи ні, а вже ж бо єсть:
все Людство це ж і ї дихання слуха
і зве її — і совість наша й честь.

1947

НАД БРЯНСЬКИМИ ЛІСАМИ

Ми піднялись! Вгорі! — в повітрі! —
летить він — наш аероплан.
Навколо нас хмарки нехитрі!..
Поля внизу... за ланом лан...

Від нас он тінь біжить в долину,
пливе в тремтінні над ліском...
Ми вдвох з Москви на Україну
вертаємось із Ковпаком.

Які це дні були! Стояли
ми коло гроба. Хто ж то вмер? —
Калініна ми поховали!
Його ми згадуєм тепер...

Назустріч нам твердий вітруга:
його ж пропелер проріза.
Гуде, реве рвучка напруга.
Дзвенить небесна бірюза.

Дзвенить і сила в нас. Багатий
між нами настрої устасе.
Щось хочеться сказати, спитати —
та все... пропелер не дає.

— Пшениця,— я кричу,— вродила.
Ковпак тут витер сірника
і в відповідь: — чия ж то сила? —
Народ. Енергія ж яка!

Було... (він прикурив)... в розвідку
Пошлеш — і день нема... аж ось! —
І він скубе свою борідку,
і кашляє й говорить щось.

Враз бачу я — він брови хмуристь...
— Оце ж воно! — кричить: — Ну да! —
Стає він строгим. Курить, курить
і все в віконце погляда.

— Тут все я пізнаю! — він каже.—
Бо це вже Брянськії ліси.
Тебе ми задушили, враже! —
і він цигарку погасив.

Ковпак вглядається в зелене,
як той орел, як той орлан.
І раптом повернувся до мене:
— А приземливсь аероплан

отут якраз... не помиляюсь.
І в ньому я — в Москву, в Москву!
І я до Сталіна являюсь...
Та це ж не сон, а наяву!

Він на хвилинку змовк. Вітрюга
в віконця б'є, немов лоза.
Гуде, реве рвучка напруга.
Дзвенить небесна бірюза.

— Як Сталіна ж почув я слово
(Ковпак аж засвітивсь ізнов),—
мені все стало ясно, ново,
і за Дніпро я в рейд пішов.

Із Рудневим (душа ж це чиста!),
із партизанами всіма —
о, як ми били там фашиста!
Сама ненависть нас вела,—

до ворога ненависть люта,
любов до рідної землі.
Вже ж звільнена земля, розкута,
минулись болі і жалі.

Тепер ми ще сильніші стали.
Узять хоча б один Донбас...
...Ми дивимось униз: махали
руками люди там до нас.

Привіт, привіт! — і ми руками,
хоча нам ясно: нас не чуть.
Хмарки молочнімолоками
все мимо нас біжать, течуть...

— Донбас же із Уралом дружить.
То — наш великий арсенал!
...Ми дивимось униз. Вітрюжить
там вітер, як зелений шал.

Мов синім вишита попруга,
діброву річка проріза...
Гуде, реве рвучка напруга,
Дзвенить небесна бірюза!

1946

ВІРМЕНІЇ

Повна чаша кришталева!
Всі в саду в плодах дерева!
Це ж дерева з його саду,
зелен-саду-винограду!

Славмо ж ми того піснями,
чий сьогодні дух із нами
й сила творча, полум'яна —
хачатура Абовяна!

Розцвіта Вірменія
під рукою генія,
генія Сталіна,
волею насталена!

Абовяне, Абовяне!
Хай на нас твій образ гляне!
Сонце! радість! Люди в хаті!
Всі ми дружбою багаті!

Ми йдемо вперед, дерзаєм!
Ворог встане? — розтерзаєм!

Служать нам і гори й ріки!
Те, що строїм,— те навіки!

Розцвіта Вірменія
під рукою генія,
генія Сталіна,
волею насталена!

1948

**ПРИ ЧИТАННІ ЛИСТІВ
ВІД ПОЧАТКУЮЧИХ**

Хто ти єсть, що мене просиш
провожать тебе в путі?
Ти який характер носиш
в нашім сонячнім житті?

Ще твої неправні рими,
і у віршах ти грішиш
порівняннями старими,
що стирчать, як той комиш.

Слово в тебе ще зелене,
а серйозно пишеш ти:
дайте критику на мене,
щоб я знав, куди іти.

Хто ж ти єсть такий сміливий?
Що за дух в тобі живе?
Ти ламкий ще, тонкокрилий,
а вже щось в тобі й нове.

— Я єсть той, який щоденно
на будові, на посту.

Запалився я вогненно
і з країною росту.

В нас одні ж із нею цілі —
творчо стати на весь зріст.
— Працівник я із артілі!
Льотчик я! А я танкіст!

Я ливарник! А я пекар!
Я шахтар! Я ланкова!
Вчитель я! Бібліотекар! —
всіх нас творчість огріва.

Всім нам слова дар одкрився.
Тільки ж дар цей — новизна:
він, як персик, що розцвівся,
що ж уродить — сам не зна.

Ми ще юні, малозначні, —
нас навчання ж піднесе.
Ми радянській владі вдячні,
вдячні Сталіну за все.

Пушкін і Шевченко, Гете
починали теж колись...
Слухай, старший наш поете:
прочитай нас, подивись.

Знаєм ми: ще ми зелені,
терпеливо ж ти навчай...
Може з-поміж нас і геній
потім вийде невзначай.

НА ТРАКТОРНОМУ ЗАВОДІ «УРСУС»

(Із польського циклу)

Нам, як кораблям, не ждалось:
плисти б на нові причали!
...На машинах, як смеркалось,
за Варшаву ми помчали.

Вечір. Зорі в небозводі.
Блиск над синіми снігами...
Й ось — на Тракторнім заводі
в клубі ми з робітниками.

А в тім клубі — повно світла,
потиск рук, слова відчутні...
Дружбою душа розквітла
в кожного із нас, присутніх.

І виходили промовці
й розкривали творчі плани —
і поляки й росіяни,
українці і литовці.

Всі вкладали в мови різні
віру в місію високу:
клятви чулися залізні
не ступать назад ні кроку!

В Польщі ми, в демократичній,
що в Майбутнє йде чудове.
В дружбі вічній, в дружбі вічній
будем жити ми, братове!

Зводиться з руїн Варшава,—
а яке ж було то горе...
Слава вам, поляки, слава! —
трактор поле й тут вже оре!

І, як море в час прибою,
робітництво схвилювалось:
тільки зможем боротьбою
те відстоять, що досталось!

Закріпляймо ж ми свободу!
Бережімо Батьківщину!
Бережімо честь народу —
найкоштовнішу перлину.

І у клубі повно світла,
потиск рук, слова відчутні...
Дружбою душа розквітла
в кожного із нас, присутніх!

Ну, прощайте! Всі боління
переорюйте й вагання.
Хай живе святе горіння
й братнє поміж нас єднання!

Вийшли ми з робітниками,
розпрощались при заводі
і — помчали ми шляхами...
Вечір. Зорі в небозводі.
Блиск над синіми снігами...

Краків, 29.I 1949

ОЛЕКСАНДРУ ПУШКІНУ

Ти в блиску йдеш нової слави
в міста і села і сади
такий же самий — кучерявий,
такий же самий — молодий.

І весь народ радянський радо
тебе стрічає і співає:
красо ти наша і відрадо,
прийми сердечні слова!

Ти славив Правду і Свободу —
від нас тобі подяка й честь.
Хотів ти щастя для народу —
воно вже єсть, воно вже єсть.

Нам революція вручила
безсмертя нашого ключі.
Нас рідна партія навчила
не відступать ні перед чим.

Нова вже сила у Росії!
Бо хто ж її переважає?
За океаном — суховії,
а в нас і люди і врожай.

Найдужчі, найдорожчі люди
і миролюбні в той же час.
Які в нас вирости споруди!
Яка енергія у нас!

Пройди, пройди по Україні,
старого слід — як вітер стер:
ліси, поля, озера сині —
це все народне вже тепер.

Сьогодні сяйвом аметистів
сіяє Кам'янка й Тульчин:
в гарячій змові декабристів
і твій гарячий був почин.

Сьогодні Київ і Одеса
з тобою разом раді йти.
Пройди, пройди до Дніпрогесу —
такого ще не бачив ти!

Бо те, про що колись ти мріяв,
у сто раз більше розцвіло!
Зерно ж і ти своє тут сів,
тавруючи царизму зло.

Клеветників Росії й досі
воєнний брязкіт ще не стих.
Були ми за царизму босі,
тепер — сильніші од усіх!

Є в тебе гострий запоясник —
вітіям виклик голосний.
Тож з нами й ти, мов наш сучасник,
картаєш паліїв війни.

Твої слова, твої творіння
нам видно ясно, як маяк.
Живим живеш ти в поколіннях
і не старієшся ніяк!

Поезії ясне світило,
з тобою жить, тебе любить!
Понад сто років ти світило,
і будеш вічно з нами жить.

Мов цвіт у рясноті зеленій,
твоя краса в нас розцвіла.
Привіт тобі, російський геній!
Навіки слава і хвала!

1949

ПУШКІН В СІМ'І ДЕКАБРИСТІВ

В Кам'янці осіннім ранком
ходить Пушкін над рікою.
Дім Давидових ще сонний —
тільки челядь на ногах.

Слухай, Тясмін,— каже Пушкін,—
що таке зі мною сталось?
Щось приснилось? Чи я хворий? —
Серце б'ється, наче птах...

Рвешся, Тясмін, ти на волю,
а тебе стискають скелі,—
чи не те й зі мною зараз?
Давить мене, душить цар...

Та мовчить похмурий Тясмін,
лиш в тумані оком блиска,—
щось він дума... А з-за річки
чути відгук: ...душить цар!

Слухай, вітре,— мовить Пушкін,—
де ти дівсь? Тебе не чую.
Ти сьогодні тихий, млявий,
а якраз би треба бур.

Бурі, бурі хай ударять!
На самій лиш Україні
скільки ось повстань народних!..
О, хоч би скоріш гроза!

Ти схопи мене на крила,
понеси мене до того,
хто гроза є для тиранів —
аж до Пестеля в Тульчин!

Та мовчить охлялий вітер,
ледве он схитнув він дуба
й знов одскочив... А з-за річки
чути відгук: ...у Тульчин!

Сонце, сонце! — мовить Пушкін,—
чи ти зійдеш над землею?
Хай живе свободи розум!
Хай сховається пітьма!

З друзями вночі в цім домі
раду мали ми таємну:
щоб кріпаччину ізнищить —
треба деспота убить.

Ось піду всіх побуджу я:
Годі, годі, друзі, спати!
Зійде сонце і в Росії —
кожен встань і поборись!

І біжить тривожний Пушкін.
Але що це?.. В плямі з крові
сонце сходить. А з-за річки
чути відгук: ...поборись!

І стає на місці Пушкін
і кричить він: п'яне око!
Аж сюди за нами стежиш?
Ну так знай же: не здамось!

Не здамось! — за ним теж чути.
Обертається тут Пушкін:
— О! вже друзі пробудились?
Я й не чув, як підійшли.

І зняли угору руки
і Якушкін, і Раєвський,
і Орлов, і сам Давидов —
закричали: клянемось!

Лиш на сході пляма з крові
розливається зловісно...
Кряче ворон... А з-за річки
чути відгук: ...клянемось!
Потім тихше: ...клянемось!

9. V. 1949

НА СМЕРТЬ ГЕОРГІЯ ДИМИТРОВА

О, хто це в саме серце нас поранив?
Наш дух коритись смерті — ні, не звик.
Умер могутній син сім'ї титанів,
умер стійкий і мужній більшовик.

Болгаріє! В печалі ти в глибокій.
Ну, що сказати, щоб не стривожить ран?
Це ж словом правди він розбив той спокій,
яким тебе приспать хотів тиран.

Димитрова ж революційна воля
з народом разом повернула ключ —
і від дверей відкрилось стільки поля!
І водоспади зашуміли з круч...

І вийшла ти, Болгаріє, в простори —
на світлу, ясну, на широку путь...
Твій син узяв тебе й повів на гори;
високим іменем тебе всі зуть:

Болгаріє — нова, демократична!
Країна сонця й вільного труда!
Димитрова ж у тебе мова зична!
Димитрова упевнена хода!

А дні ж були колись немов послідні...
Та ти з вождем устала й розцвіла.
Твоєму ж бо народу стали рідні
і Леніна і Сталіна слова.

Нехай в Європі ще гієни виють,
банкіри з жиру казяться у США,—
болгари прямо йдуть і прямо діють,
бо в них живе Димитрова душа.

Димитрова незламний дух із нами —
нас на геройство надихає він.
Болгаріє! Вже бреш тракторами,—
прекрасна ти поміж нових країн!

О, хто це в саме серце нас поранив?
Наш дух коритись смерті — ні! не звик.
Димитров в і ч н о з нами — син титанів!
Ж и в и й Димитров — мужній більшовик!

1949

НА ЗАХИСТ МИРУ

(На Всесоюзній конференції прихильників миру
в Москві у серпні 1949 р.)

Браття! Друзі! Побратими!
Дні які в нас ясні, чисті!
А в буржуазії — ніч...
З почуттями із святими
ми в Москві зібрались вмісті,
щоб за мир піднести клич.

Хоч з країн ми й різних світу —
в нас одна мета, єдина:
жити в здруженій сім'ї.
Проти воєн ми і гніту!
Вільна щоб була людина
й трудове життя її!

Хай між нами океани —
нас не розділити звіру
(звір в злобі своїй скона!).
В нашім прагненні до миру
всі ми вийдем, як титани:
сила, сила в нас одна!

Хто ж то зброєю гуркоче?
Хто там в Сіті, Уолл-стріті
нахваляється на нас?
Наш народ лиш миру хоче,
миру, миру у всім світі —
і настане ж бо цей час!

В них давно вже ця нахвалка.
Згинуть хай слова їх згубні
про те царство світове!
Над колоніями палка? —
Всі народи миролюбні
встануть за життя нове!

Браття! Друзі! Геї на чати!
Голос свій за мир підносим:
віщий — в кожному з нас — Боян!
Паліїв війни проклятих
ми навек безжально скосим,
ми підкосим, як бур'ян.

Скосим лорда і магната,
що бряжчать все по карману —
ой мерзотне їх ество!
Ще ж он там собі у свята
теж нявчить із Ватікану
пухле, трухле божество.

А злий Тіто, кат, Іуда
хоче вбить між нами клиннє?
Та не вдасться йому!
Ми ру зводиться споруда!
Вистачить у нас уміння
бути сильними в дому!

Мирний труд, земля радянська...
За морями ж крик і свисти —
бізнесу їм дай, війни!
Знов це граються фашисти,
чорна згряя самозванська? —
не жартують хай вони!

За братерство, за свободу,
за прогрес, за щастя люду!
За все те, що нас живить!
В імені свого народу
паліїв війни до суду!
Нам же розцвітать і жить!

Браття! Мир нам захищати!
Ми ж бороним край свій милий
і жінок своїх, дітей...
Вбивці хочуть панувати?
Маси вже ж давно прозріли, —
розкувавсь Прометей!
З тьмою б'ється Прометей!

ТАНЦІ НА МЕЧІ

(З шотландського циклу)

Ми на прийомі,— в Абердіні,—
радянські миру посланці.
...Прийом пройшов. І в грімкотінні
роздався зал у всі кінці.

Шотландки в центрі стали в позі
і в боки руки узяли...
Меча поклав хтось на підлозі —
й волинки грати почали.

Стрибок — і ленти одлітали!
Відплив — і ленти на плечі!
Дівчата танці танцювали,
шотландські танці на мечі.

То йшли вони кружкá всі боком,
в долоні сплескували влад,
то, тупнувши, мов ненароком,
тут поверталися назад.

І знову брали в боки руки
і підіймались на носок.
Під носові волинок звуки
кругом прискорювали крок.

Стрибок — і ленти одлітали!
Відплив — і ленти на плечі!
Дівчата танці танцювали,
шотландські танці на мечі.

Як озеро тремтить од бризу —
тремтіли шовк і чесуча...
А зір дівчат стримів донизу:
не наступити б на меча!

Був гордий крок їх (ні! не гнутись!),
а іноді і сторожкій:
не зачепити б, не торкнутись,
немов лежав там звір який.

О, наступи на горло звіру!
До дружби клич усіх, зови!
На Мітингу на захист миру
я ж чув, як виступали ви.

Я ж чув, як молодь закликала
народ звільнитися від пут;
як всіх фашистів викривала
шотландка, що танцює тут:

— Фашисти нам вбивають клинця?
Народ радянський — океан! —
Він повен сили аж по вінця,
і стан його — могутній стан!

А робітник з трибуни зично:
— Всім паліям, — кричав, — кінець!
Хай Сталін буде жити вічно! —
І миру й дружби він творець!

Що тут в Шотландії я бачив,
між шахтарями що почув,
в собі я радісно відзначив:
те піснею озолочу.

І я стояв і милувався:
ніхто ж народ не поборов!
Народ шотландський вільним звався,
захоче — буде вільним знов.

Не вб'є його ні біль, ні рана,
капіталіст не заляка.
Ненависть в нього до тирана
одвічна, грізна і тяжка.

Ненависть він, як бритву, правив!
В нім крик свободи — не плачі.
Так хто ж народ оцей поставив,
щоб танцював він на мечі?

Чи може палії лякають,
щоб був народ м'який, як віск?
Так вдарте їх — хай не звикають!
На голову їм грім і блиск!

І враз — мов блиск над морем
кинувсь, —
прибій женел.. за валом вал..
...Я від думок своїх прокинувсь —
то в оплесках гримів весь зал...

Стрибок — і ленти одлітали!
Відплив — і ленти на плечі!
Дівчата танці танцювали,
шотландські танці на мечі.

1949

ЗА МИР

Прекрасний наш народ радянський!
З печаттю думи на чолі
він виявляє труд гігантський
у справі миру на землі.

Прекрасний він, ясний, чудесний:
у ранах був — зостався жив,—
із Сталіним всі зими й весни,
всі трудні літа пережив!

Коли фашист до нас ввірвався,
палив і вішав, руйнував,—
народ радянський весь піднявся
і кинув раз його ще й два!

Коли неситий звір проснувся
й малі народи нищить мав,—
він перший в світі відгукнувся
і всі народи захищав.

І ось — народи хочуть жити
і розвиватись і творить.
Так хто ж їм смів заборонити
про сонце правди говорить?

А сонце правди, любі друзі,
те славне сонце на землі —
у нас в Радянському Союзі,
у нас у Сталіна в Кремлі!

Та єсть такі — за океаном: —
на сонце глянуть страшно їм.
Могутністю, освіти станом
знялись над світом ми усім!

Від сонця ж промені привіту
ідуть у всі кінці землі,
де братні нам народи світу —
чи то великі, чи малі...

За мир, за дружбу ми, за згоду
поміж народами всіма!
Свободу ж кожному народові!
Хай згине паліїв чума.

Вони ж роздмухують і півзи,
і ворожнечу, і бої.
Ми ж до Стокгольмської Відозви
всі ставим підписи свої!

Звучить же в тій Відозві: зброю
всю атомну — заборонить.
Підписуємсь отут рукою:
усім народам в дружбі жити!

Хто першим вийде псом скаженим
із атомною воювать, —
того злочинцем звать воєнним;
що заробив, то те й віддять!..

1950

ЛЮБИМО ВІТЧИЗНУ

Любімо Вітчизну єдину у світі!
Життя наше творче прекрасне, ясне.
Ми сповнені сили, здоров'ям наліті:
ніхто нас не зрушить, ніхто не схитне!

Славимо сонце і правди й свободи!
Славимо Сталіна в світлім Кремлі!
З нами ідуть миролюбні народи:
всі ми за дружбу, за мир на землі!

Любімо Вітчизну, як матір ласкаву!
До неї синовне в нас серце лежить.
Трудом ми невтомно їй творимо славу,
а хто нас зачепить — тому вже не жить!

Знайте ж, скажені кати з Уолл-стріту,
знайте ж ви, з Сіті потвори брудні:
хочете дати війну всьому світу? —
Згинете смертю самі у війні!

Любімо Вітчизну достатку й довілля!
Людина радянська в труді вироста.
Який у нас розмах! Яке бистрокрилля!
І пісню величну співають уста:

Славимо сонце і правди й свободи!
Славимо Сталіна в світлім Кремлі!
З нами ідуть миролюбні народи:
всі ми за дружбу, за мир на землі.

І дивиться Людство на нашу країну
і нам повіряє всі болі свої:
і знову кати у них мучать людину!
І знову лютують війни палії!

Знайте ж, скажені кати з Уолл-стріту,
знайте ж ви, з Сіті потвори брудні:
хочете дати війну всьому світу? —
Згинете смертю самі у війні!

1950

НА КОНГРЕСІ НА ЗАХИСТ МИРУ

Тож саме йшов Конгрес на захист миру
у залі Лондона «Лайм Гроув Бас».

Я пам'ятаю: слово, як сокиру,
там кидано в буржуазії клас!

То робітництво й домогосподарки,
то безробітні все кричали там:
— Багатим фабрики, земля і парки?
А як же нам? А як же жити нам?

Ще мало ми хіба зазнали глузу!
Ми хочем жити в сонці, у красі!
Усі ми до Радянського Союзу
всім серцем притуляємось, усі!

Хай тільки палії війну розпалять,
на них самих обернеться їх лють:
такі тут сили встануть, що... повалять
геть все старе, до цурки ізметуть!

...І як прийшла черга нам виступати —
грім оплесків не раз нас перебив...
Од вітру в залі підіймалися плакати,
а на плакатах — білі голуби...

А зал весь — повний, ще й кругом — на
хорах!

І поклики — як в морі буруни...
І Сталіна портрет в ясних узорах
на всіх дививсь привітно із стіни.

Поволі стихли всі і слухать стали.
Й плакат од вітру не ходив — спинивсь...
Й коли про Конституцію згадали,
що зветься Сталінською — зал схопивсь!

На ноги ставши, всі кричали: Слава!
Великий Сталін, Сталін хай живе!
...І радість ця, немов у бризках лава,
переливалася в життя нове...

Життя нове! Англійському народу
вдихнуло ти протест — приходить скоріш,
принось з собою право і свободу!
А ти, старе, ізгинь! Чого сичиш?

З радянським людом нам дружити треба!
До нього в нас братерські почуття.
Землі без атомної бомби! — й неба,
ясного й миролюбного життя!

Отак внизу кричали і на хорах.
І поклики — як в морі буруни...
І Сталіна портрет в ясних узорах
на всіх дививсь привітно із стіни...

У Лондоні 1949

Я ПАРТІЇ СИН!

Тяжкее мені за царизму судилось.
Чи виріс би я на поета-співця?
Жандарма лиш око на мене б дивилось,
урядник знущався б без краю й кінця.

А Жовтень Великий і мій шлях означив.
Таких же, як я, мільйон не один...
Щасливий я, друзі: я Сталіна бачив!
Щасливий я, друзі: я партії син!

Могутності дуба подібна могутність
Країни Радянської з сонцем вгорі.
Культури достаток! Краса! Самобутність!
Ми свіжі, ми сильні, як світ на зорі.

Наш час аж гуде від історії кроків!
Та час, як вола, ми за роги отак...
Ну що ж, що пройшло тобі стільки вже
років?
Життя ж не старіє ніколи й ніяк.

Радянське життя — як звучить це побідно!
У нас перемоги щодня і щомить.
Чим старше стаєш, то тим більш тобі видно,
як мало зробив ти — що міг би зробити.

Земля ж вимагає і темпів і строків!
Природа встає в переробці нова!
Ну що ж, що пройшло вже тобі стільки
років?

Новії давай, молодії слова!

Які б не були твої вміння і сили —
потрібні вони для всіх нас, для віків.
Плакали тебе й до життя воскресили
і Сталін, і партія більшовиків.

В нас кріпко все ставиться, широко, руба!
І пісня твоя — не краплинка роси
на тім на листочку могутнього дуба, —
активної пісні розкрий паруси!

Проклята ж фашистів політики згубність!
На кого та гидь гострить кігті свої?
У нас до народів лише миролюбність,
так що ж вони хочуть — війни палії?

Ще мало хіба ми дали їм уроків?
Народ наш сумирний — його не чіпай!
І скільки б тобі не було уже років —
ти всіх ворогів до кінця розкривай!

Могутності дуба подібна могутність
Країни Радянської з сонцем вгорі.
Культури достаток! Краса! Самобутність!
Ми свіжі, ми сильні, як світ на зорі.

То ж Жовтень Великий і мій шлях означив.
Таких же, як я, мільйон не один...
Щасливий я, друзі: я Сталіна бачив!
Щасливий я, друзі: я партії син!

1951

ВАЗОВ В ОДЕСІ

(1888 рік)

Тиха Одеса. Сонце у хмарі.
Осінь — не осінь. І день як не день.
Вітер доносить з-під лип на бульварі
жарти нескромні, уривки пісень...

Вазов сидить самотою на лаві.
Що йому жарти! До чого пісні!
Рідна Болгарія стала в уяві,
люба Вітчизна в одежі брудній...

Став наслухати він. Щось ніби чути,—
матір в Болгарії плаче його!..
Мамо, рідненька! Це ж деспот там лютий
мучить тебе? Кров із серця твого

точить він... точить проклятий! Рабою
кинув Болгарію в ноги чужим.
Спішно прощався я, мамо, з тобою,—
мусив відїхати шляхом морським.

...Став наслухати він: січа далека?
Чую ж бо — каже: — кров там тече...
М и л ь о н и с а б и з л о в е щ о з в е к а т,
м и л ь о н и с а б и...* — Та тут на плече

* Мільйони шабель зловісно дзв'якають.

руку кладе хтось, а другий гукає:
— Мрієш, поете? Чудесно! — і мрій.
Наша Болгарія стати ж бо має
центром народів! — ти це розумій.

Вазов аж кинувсь: ізнов шовіністи?
Що вам від мене потрібно — скажіть!
Дайте болгарським трудящим ви їсти!
Рабство в Болгарії... скільки ж століть!

Зрушенням знизу, лиш вибухом, здвигом
можем її врятувати від пут.
Горе! Під ігом Вітчизна, під ігом,
ви ж в еміграції казитесь тут.

— «Казитесь тут», — шовіністи скривились.
Сам же вагався. Чого іще ждеш?
Може, свобод? Та ж були й переснились.
Краще за тим, що ми скажем, простеж.

Левський і Ботев боролись за волю.
Де ж тая воля? В якій стороні?
Вирішать в силі болгар усіх долю
лиш Європейські держави одні.

— Що ви! — тут Вазов: та як ви посміли!
Ганить орлів, що за Правду знялись?
Левський і Ботев нам молодь зростили,
 кине вона вас об землю колись!

Хто на народ свій такеє ще зводив?
Хто боротьбу йому ставив в вину?
Нам тісну дружбу слов'янських народів
треба зміцняти за всяку ціну.

Нас, емігрантів, багато в Одесі.
Всі ж — патріоти, за волю борці.
Ваша ж «діяльність»... в чий інтересі?
Тих, що Болгарію стисли в руці?

Так. Європейські великі держави
й Турція — що!.. нас не їла хіба?
Ім же Болгарія, мов для забави —
хай вона ходить у них як раба.

Зараз Стамбулова там посадили.
Він до народу — як тая змія.
За що, скажіть, мого брата убили?
За що страждає там мати моя?

Що ж, я вагався. Та болі народні
близько відчув я, вже іншим зробивсь.
— А з и щ е п'є я п е с н и с в о б о д н и ! *—
Вазов сказав це й за серце схопивсь.

Тихо враз стало. Втекли шовіністи.
Сонце проглянуло — так... крадькома...
Вітер доносить і жарти, і свисти,
в липах бульвару шелест здійма...

Вазову серце трудне заболіло:
Вазов встає і до моря іде.
Ось воно, море!.. далеке вітрило!..
Хвиля за хвилею... Вітер гуде...

О, не спиняйтеся, хвилі могутні!
Вдарившись тут, ви до краю мого
прудко біжіть і — стрімкі й самобутні —
бийте у берег, будіте його!

* Я проспівую пісні свободи.

Швидше б кубло зруйнувать там вороже!
Хто ж допомогу подасть нам у цім?
Сам лиш народ помогти собі зможе,—
будемо ж завжди з народом своїм.

Левський і Ботев учились в народу,—
теж і в борців тих високих, ясних,
славних російських борців за свободу,—
й тут Чернишевський — найперший із них.

Хай же з Росії в Болгарію линуть
світалі ідеї, що зрушать старе.
Швидше-бо, хвилі! Брати мої гинуть.
Хвилі, спішіте! Бо мати умре.

— Хвилі, спішіте! — кругом закричали,
Вазову руки всі тиснуть ідуть.
— Ми вже давно коло тебе тут стали,
тільки ж мовчали, боялись дихнуть.

Вазов зрадів: — Росіяни й болгари,
ще й українці й поляки — усі!
З вами не страшно ні тучі, ні хмари!
З вами зріднився я тут на Русі!

Гляньте на море: мов сили народні,
й хвилі деспотію йдуть воювать...
— Ази ще пея песни свободни! —
всі промовляють і в далеч глядять.

Взявшись за руки, до моря підходять,—
пісня у них бойова на устах.
Синії води збентежено ходять,
білий над ними стривожений птах...

1950

ГІМН ПАРТІЇ

Партіє! Ти володієш
глибиною мислі.
Мужньо ти, правдиво дієш,—
всі веління стислі.
Сильна по вік-віка,
волею насталена
славна будь, велика
Партіє
 Леніна—
 Сталіна!

Із глибин, із кореня
все в нас вироста:
саду перетворення
і нові міста.
Крізь пустелі йдуть канали,
в стратосферу ж кораблі,—
щоб жили і розцвітали
люди на землі!

Партіє! Ведеш народи
до ясного щастя,
житимеш ти в роди й роди,—
все з тобою вдасться!

Дужа, героїчна,—
правдою запалена —
Славна будь, велична
Партіє
 Леніна—
 Сталіна!

Все, тобою створене,
дужче од заліз.
Йдем в Майбутнє зоряне,
в світлий комунізм.
І трудящі всього світу
за тобою йдуть,
проти рабства, проти гніту
грізно устають.

Партіє! Душа свободи!
Прапор правди, волі!
В Жовтні — гноблені народи
вивела з неволі.
Сміла, самобутня —
ти ж життя підвалина.
Славна будь, могутня
Партіє
 Леніна—
 Сталіна!

Із глибин, із кореня
все в нас вироста:
саду перетворення
і нові міста.
Крізь пустелі йдуть канали,
в стратосферу ж кораблі,—

щоб жили і розцвітали
люди на землі!

Партіє! Ти наша мати,
захист, охорона.

Ізвалила і змела ти
хижака-тевтона.

Ой, фашистська дика
орда нами звалена.

Слався ж ти, велика

Партіє

Леніна—

Сталіна!

Все, тобою створене,
дужче од заліз.

Йдем в Майбутнє зоряне,
в світлий комунізм.

І трудящі всього світу
за тобою йдуть,

проти рабства, проти гніту
грізно устають.

1951

МИРУ ЗАПОРУКА

Під час місячника болгаро-радянської дружби у вересні 1950 року знатна ткаля Московського текстильного комбінату «Трьохгорна Мануфактура» Олександра Штирова разом з автором цих рядків відвідала в Софії фабрику «Текстильна Слава», де передавала свій досвід роботи болгарськимткалям.

На болгарській фабриці на «Текстильній Славі» зустрічали Штирову, як в сім'ї ласкавій.
Вийшли всі із квітами ранньою порою —
палко обнімалися з знатною сестрою.

— Будь здорова, Штирова! Ой які ж ми раді!
Обміняйся досвідом, стань нам у пораді!
Ми ж про тебе знаємо, як ти по охоті
успіху великого досягла в роботі!

І повели Штирову — у цехи робочі.
Всі її вітають там! Всіх — до неї очі!
Із Москви новаторка — от хто вміє ткати!
І снують скрізь човники... Гуркотять верстати...

Болгарська стахановка — Годорова з нею.
Цех у прапорцях увесь. Лозунг про Корею.
Гул в цеху приглушений... Тіні-фіолети...
Сталіна, Червенкова над усім портрети!

При верстаті видно ось жінку чорноброву.
Йде до неї Штирова, прогорта основу,
пальці щось знаходять там, нитку обривають..
А навкруг всі дивляться, всі спостерігають.

Щось на вухо Штирова жінці поясняє,
головою радісно та їй все хитає.
Сонце з вікон променем стало й собі ткати...
І снують скрізь човники... Гуркотять верстати...

При верстаті другому ось дівча рум'яне.
Йде до неї Штирова: ну, ще тут поглянемо!
Паса доторкнулася — пас ослаб, як видно.
Тут його вкорочують, знявши принагідно.

І усі напружені — всі спостерігають.
Досвід стахановський радо переймають.
Гул в цеху приглушений... Тіні-фіолети...
Сталіна, Червенкова — над усім портрети!

А як закінчили вже — по цехах ходити,
запросили Штирову у той зал, де квіти;
всі прийшли ударниці на розмову-стрічу,
щоб почати бесіду, раду виробничу.

І тут всі, підвівшись, закричали зично:
з радянським народом в нас — дружба буде
вічно!

Кат війну розпалює, ворог в двері стука, —
наша ж праця мирна — є миру запорука!

Софія, вересень 1950

СУН ЦЗІН-ЛІН

*Лауреатові міжнародних
Сталінських премій миру*

Сун Цзін-лін, китайська жінко,
миру слава ти ясна!
Хай звучить про тебе дзвінко
пісня голосна.

Сун Цзін-лін, ти мужня мати!
Хто ж тобі цю силу дав?
Горе в серце прийняла ти,
як народ страждав.

Там, де Ніл, і Рейн, і Сена,
чути скрізь твоє ім'я..
Ти — дружина Сун Ят-сена,
з ним була в боях.

Тож його ти заповіти
зберегла усі, усі,—
щоб Китаю вільно жити
в правді, у красі!

Як ізнявсь Китай на крила —
злим було не по душі.

Ти, як зрадника, розкрила
злого Чан Кай-ші.

Бідний люд ти піднімала
на японських хижаків.
Революція настала —
й бідний люд розцвів.

Дружбу ти зміцняла щиру
із радянськими людьми,
і тебе за подвиг миру
прославляєм ми.

Хай живе ця дружба вічна,
як злиття душевних струн,—
партія комуністична
і Мао Цзе-дун!

Сун Цзін-лін! Китай вже вільний!
А з Америки змію
одіб'є народ твій сильний,
свіжий, як в маю!

16. IX 1951

ПАРОПЛАВ «МИЧУРИН» В ІНДІЇ

Ой сумно ж як в порту Калькутти!
І знову дим весь світ заслав...
Брудну англійську лайку чути
там, де вантажать пароплав.

Застигли пальми над водою.
Збирає гній дівча худе.
Корова млявою ходою
кудись сама собі бреде.

На площі — сміття, дріт, корзинка,
із тюків стружка, кізяки...
Стоїть, рида старчиха-жінка:
їй жменьку б для дітей муки!

Але ніхто її не чує!
Капіталістам тут же рай:
англієць п'яний он танцює,
в долоні плеще поліцай.

Вони ж ось зараз рикшу вбили,
що огризнувся був до них.
Вже одтягли його й звалили
аж там коло вогнів страшних.

То трупи спалюють. Палають
вогні лихі, палахкотять.
До них живі теж підповзають:
вже краще смерть, ніж голодять!

А на землі близ порту хворі
лежать індійці, хто де впав.
— І сонце ж, глянь... а ми тут в горі,
ні хати, хліба, ані прав.

— Ми висохли... самії жили.
Весь час на драному плащі.
Хоч би ж нас хлібом підкормили!
Хоч би оббризкали дощі! —

Це так говорять між собою
голодні бідні: — Жити б, жить!
О, доки, Індіє, рабою
чужинцям будеш ти служить?

— Вставай-бо, вільна і здорова,
на працю нам давай закон!
Не наїсися з цього слова:
домініон, домініон.

Що правда, маєм свіжу звістку:
вже незалежний Хіндустан.
— Ет!.. кинули голодним кістку.
Не вір цьому: брехня ж, туман.

Одні лиш можуть комуністи
нас вивести на вірну путь.
А цить... якісь там крики й свисти? —
То, певно, рикшу знов десь б'ють.

Помовчали. Біліє стружка.
Пузата йде індійська знать.
На обрію димок, як смужка,
а хто пливе — не розібрать.

— Казав нам Ганді: ви терпіте.
А що ж терпінням узяли?
Беруть від нас трудом нажите,—
для мільйонерів ми — воли.

— Капіталістам сміх і танці?
Хай мре народ, а їм — дарма!
За ними вслід американці
нам горло душать обома.

— Ну, що ще хочуть бізнесмени —
місцевої сировини?
Таж цим перерізають вени
трудящим Індії вони.

— Англіїці ввозять нам гармати,
вивозять же усе, усе!
Ой, нас їм краще б не займати,
бо гнів наш лихо їм несе!

— Й на нашу ж долю, може, вродить,
якщо в свободі золотій...
...Та тут ось поліцаї проходить,
а з ним індійський багатій.

Почав же багатій з насмішок:
— І цих косою голод збрив?
Населення ж великий лишок,—
і Мальтус правду говорив.

— Прокляття! — скрикнули голодні: —
яку це правду? Дай зерна!
В твої кишені, як в безодні,
наш труд упав. Моя жона

пішла до тебе у рабині,
а ти... чи дав мені хоч гріш?
І гаркнув поліцай людині:
— Ану лежи, коли лежиш!

А багатій іще й ногою
попхнув: — Кому це кажуть... чорт!
Аж тут... червоне над водою
замаяло, — й вони: — У порт,

у порт біжімо! — закричали
і швидко зникли. А в порту
вже повнілись людьми причали
й передавалось на льоту

із уст в уста, мов щастя подих,
слова: — Це Сталін нас згадав!
І віддалік, збурливши води,
ходу притишив пароплав.

На нім слова про мир і згоду,
ще й серп і молот золотий.
...У берег збіглося народу —
не потовпитись, не пройти!

Мов ясне диво, сонце гріло,
а друге диво, що під ним,
в порту стояло — повно! зріло! —
все майоріло, майоріло
червоним прапором своїм...

Кричали чайки, мов на бурі,
вже в воду якір заgrimів...
І по-російському: «Мичурин»
ті прочитали, хто зумів.

— Мічурін! — простяглися руки.
Всі так його вітали влад,
що поліцай, князьки і дуки
аж одхитнулися назад.

І всі раділи: — Слава! Слава!
Це Сталін нам зерно послав!
«За мир» на щоглах пароплава
на сонці лозунг тріпотав...

Вода гойдалась кругом водним,
навкруг гойдалися кораблі...
Було ж це видно і голодним,
що все лежали на землі.

Звелись на лікті безробітні: —
— Невже не здужаєм пійти?
Повз них уже біжать привітні,
біжать індійці: — Ой, брати!

Нам прибуло добра і грузу!
Тож досить горя, досить сліз!
Для нас з Радянського Союзу
пшеницю пароплав привіз!

— Для нас? Пшеницю? Світе милий,
мою ти силу поверни! —
І всі голодні порадили,
всі засміялися вони...

— А підведіть мене, я встану,—
промовив хворий: — Не впаду.
Піду, подяку полум'яну
радянським людям я складу.—

Підвівся він і шкандибає.
Старчиха-жінка теж іде.
Революційний спів лунає —
гостей-бо робітництво жде.

І от — радянські матроси
на берег сходять. Капітан
вітає всіх! І, мов ті роси,
що спраглий освіжають лан,

слова його — серця народу
напоюють життям новим.
А збоку — повний до відходу —
англійський пароплав. Там дим,

вантажнику кричать: — Готово?
А він (мов вийшов на двобій),
про Сталіна почувши слово,
став повторять його й собі,—

та так, що й тут усі почули!
Рукою капітан йому,
мов другу помахав. Акули
британські, щоб край цьому

знайти, скипіли. Біз-нес-мени!
Індійцям капітан сказав:
— Мічурін — це радянський вчений,
що змінювать рослини став.

Він перетворював природу.
Коли б і в вас таке було,—
життя б розкрилося народу
і буйним цвітом розцвіло! —

О, як всім стало зрозуміло!
Яка дохідливість ідей!
Кругом повітря затремтіло
від гуку й покликів людей...

Й подумали індійці: зміни?
Щоб в Індії трудящим жить,
то в ній потрібно і рослини
й державний лад перемінить.

— Ми несемо вам дружбу щиру!
Хай хліб в вас буде на столі!
Народ радянський хоче миру
усім народам на землі! —

О, як всім радісно тут стало!
Схотілось щасного життя.
І грандіозним виростало
прекрасне дружби почуття.

Та й доки ж то годить тиранам?
І в відповідь робітники
від всього серця росіянам
подяку принесли: — Віки,

століття ми в ярмі ходили!
Та скинемо ж ярмо! Нам жить!
Нам до свободи шлях! І сили
у нас же є...

Але в цю мить

багатії забелькотали
(вони ж стояли віддалік,
а з ними й поліцай). Настали
хвилини тиші. Я привик,—

сказав один з них: — Мільйонери
господарі тут, тобто ми,
а не народ цей.— Кровожери! —
індійці скрикнули: — З тюрми

ми вирвемось колись! Глядіть ви!
Ви кажете, що ви тут — все?
Ще будуть бурі, будуть битви,
наш гнів вам голови знесе! —

Тут зик піднявся — гнів з громами,
а потім сміх, а потім сміх...
І поліцай з багатіями
ще далі відійшли. Усіх

нове увагу прикувало:
англійський пароплав відплив.
В порту ясніше, вільно стало —
«Мичурин» білим блискотів!

Мов ясне диво, сонце гріло,
а друге диво, що під ним,
в порту стояло — повно! зріло! —
Все майоріло, майоріло
червоним прапором своїм...

І заспівали тут індійці
російських сонячних пісень —
каменярі й молотобійці,
яким раніш був день не в день,

а зараз навпаки: надія
їх окрилила молодих!
Яка це радісна подія —
радянські рідні гості в них!

В долоні всі тут плескати стали.
Підносились слова хвали.
Гостей в гірлянди повбирали,
на зустріч в місто повели.

І гості йшли. Під перегуки
потік людей все ріс і ріс...
А капітан узяв на руки
худе дівча — вперед поніс...

Як проводжали ж капітана
і всіх матросів — гук стояв.
Радянським друзям честь і шана! —
народ на вулицях кричав.

І вслід їм радо ті гляділи
(і відповзали від огнів),
які спалить себе хотіли,
бо зараз світ їм заяснів.

Мов ясне диво, сонце гріло,
а друге диво, що під ним,
в порту стояло — повно! зріло! —
все майоріло, майоріло
червоним прапором своїм...

1951

Терміном „індійці“ зараз в науді визначають жителів
Індії — в протывагу терміну „індуси“, який є визна-
ченням послідовників релігії індуїзму.

ГОГОЛЬ НАШ, ВЕЛИКЕ СЕРЦЕ

Гоголь наш, велике серце!
Ти за правду зносив гніт,
Вірив ти: народ твій буде
першим з перших на весь світ!

Ти казав: Вітчизно люба,
з ворогом я поборюсь!
Буде мчать поміж народів
мов та тройка — славна Русь...

Мисль одкритись хоче людям:
з рабства звільняться усі.
Де ж багатирям родитись,
як не тут, не на Русі?

Проти панства, кріпосництва
йшли з тобою в лютий час:
Пушкін — друг твій і учитель,
твій сердечний друг — Тарас.

Як ходив ти лугом Волги
й берегом Дніпра-ріки,
ти все думав, щоб народи
поєднались на віки.

Дружби ти бажав, братерства,
ти бажав багатих жнив:
український і російський
два народи поріднив.

Гоголь наш, велике серце!
Ти за правду зносив гніт.
Вірив ти: народ твій буде
першим з перших на весь світ!

Наш народ радянський дужий
мир усім несе тепер.
Розступітеся, країни,—
тройка мчить — СРСР!

В боротьбі за справу миру,
за ясне життя нове
кожен з нас тебе сьогодні
співучасником зове.

Сміх твій грізний, справедливий,
слово гострее твоє
паліїв війни вражає,
зрадників Вітчизни б'є.

Глянь навколо: люд трудящий
скрізь хвалу тобі співа.
Щастя в нас, людини розквіт,
творчості душа жива!

Кат кричить з-за океану,—
що той крик богатырям?

Силу ми даєм каналам,
гідростанціям, морям.

Сила в нас і єсть і буде.
О, яке зростання мас!
Тож народи всього світу
вчаться мудрості у нас!

1952

З ПАРТІЄЮ МИ ЄДИНІ

Всемогутня Партія
Леніна—Сталіна:
кожна її думка
масами схвалена.
Скільки дала щастя нам —
як ніхто ще зроду!
Непорушна єдність
Партії й народу.

Правдивішої немає,
Комунізм метою має,
все собою обіймає:
те, що є, чого ми ждем,
напря́м, по якому йде́м,
і ясну в людину віру,
і бажання миру, миру...
Матір'ю ми звем,
матір'ю ми звем!

Слово у Партії —
тисячу раз зважене.
Те, що вона робить,—
всім таке нам бажане!

Вчить не відступати
аніде, нігрохи —
«Розум, честь і совість
нашої епохи».

З Партією ми єдині.
І при всякій при годині,
так як діти у родині,
ми живем життям одним.
Над Кореєю он дим!
Ворог п'є там кров, регоче...
Він війни нової хоче? —
Будь же пильним і твердим,
пильним і твердим!

Всемогутня Партія
Леніна—Сталіна.
Ти вступив до неї —
будь же як кришталіна.
Ти борись за неї
віддано і чесно.
Жить для народу
радісно, чудесно!

Там, де суховії грали,
водні пролягли канали.
Де піски сипучі спали —
появилися моря.
Люд природу підкоря.
Все, що Партія намітить,
високо над світом світить!
Сяє нам в житті зоря —
із Кремля зоря...

ТИ ЖИВИЙ І ТЕПЕР, ЛЕОНАРДО ДА ВІНЧІ

Ти не тільки художник, а ще й інженер,
архітектор, механік. Живий і тепер!
Ти — усьому в житті хотів знати причину.
Як любив ти і гори, й поля, синь озер —
всю свою батьківщину!

Леонардо да Вінчі, в віках тобі жить!
Проти ж того ти був, ніби сонце біжить
круг землі — з Птоломея системи.
Ти літальну машину задумав створить, —
ожили твої теми!

І трудящі країн споминають тебе.
Італійців минуле в тобі голубе!
Твій народ — він же гордий! — щоб милість?
не просить.
Він загарбників скине, уб'є, загребе,
бо знущань уже ж досить!

Ой і хитро ж в Італію влізла змія
Атлантичного блоку! Земля ж бо — чия?
Над народом же стали з бичами підгінчі...
Отака ось сьогодні країна твоя,
Леонардо да Вінчі.

Леонардо да Вінчі, ти встань, подивись:
італійські трудящі виборюють вись,
всі ж гнобителі знищені будуть прокляті!
Гнівом сповнені маси, за мир борючись,
і Пальміро Тольятті!

Леонардо да Вінчі, в твій буряний час
хоча й інше було заворушення мас,
інші діяли сили,— та все ж бо єдину
вони мали мету: щоб огонь не погас
в боротьбі за людину.

В своїх славних ділах як вогонь ти вставав —
за людину труда, за надання їй прав
і за форму життя повнокровну і вільну.
Бо ти сам ту людину собою являв
і всебічну і цільну.

Владу золота ти презирав, як титан,
одвертався від тронів, од папських сутан,
жив реально всіма інтересами часу.
О, який для творців ще вірніший є стан —
розуміти всю масу!

Слава, слава тобі, що з народом ти був,
в боротьбі проти зла свою зброю здобув!
Не боявсь феодалам ти кидать: каліки!
І за це ж бо тебе твій народ не забудь,
не забуде й во віки!

І трудящі країн споминають тебе.
Італійців минуле в тобі голубе!

Це ж вона голосує за мир на землі;
це ж вона проголошує: геть, королі! —
І обстоює дружбу з Радянським народом!
В б о р о т ь б і вона йде, щоб був хліб на столі
під ясным небозводом.

А в той рік, як в Італії повинь була,
як від нас із зерном туди поміч прийшла
(пароплав «Тимирязев»!) — так радо зустріли
італійки радянців! Ах, скільки тепла
вони в дружбі розкрили!

Джіоконда тепер вже родилась нова.
Їй близькі робітничого класу права.
Керувати природою й мати удачі
так же хочеться їй! Про Каховку слова
в неї горді, гарячі...

Леонардо да Вінчі, творіння твої
ми приймаєм завжди як нам рідні, свої:
життєствердження в них гуманізму, любові
до людини — творця. Відкриваєм краї
все нові в твоїй мові.

А в Італії гамір — там крутиться вир...
Та зросли уже в ній люди Правди.
«За мир!» —

Вони кличуть усіх. Ще їм трудно сьогодні.
Перемога ж за ними: деспотії звір
упаде у безодні.

І трудящі країн споминають тебе,
Італійців минуле в тобі голубе!

Твій народ — він же гордий! — щоб милість?
не просить.
Він загарбників скине, уб'є, загребе,
бо знущань уже ж досить!

Леонардо да Вінчі, ти встань, подивись:
італійські трудящі виборюють вись,
всі ж гнобителі знищені будуть прокляті!
Гнівом сповнені маси, за мир борючись,
і Пальміро Тольятті,
Пальміро Тольятті!

1952

**НА ВІДКРИТТЯ
ВОЛГО-ДОНСЬКОГО КАНАЛУ**

Такого справді торжества,
здається, не було ще в світі.
Які пісні, які слова,
промови, радістю налиті!..

Співай, вітай, танцюй, радій,—
нам всім рости така ж є змога!
Ти, як творець, і далі дій,
бо в нас велика перемога!

В ній наше сонячне лице,
душа труда, дзвінка як лютня.
Більшовики зробили це:
споруда створена могутня!

Тож Волго-Дон нам зазорів,
аж світло в світ іде, іскриться...
І портом всіх п'яти морів
вже стала в нас Москва-столиця.

Вставай, вітай, пісні твори:
вода ж побігла степом, ланом!..
Од злості ворог догори
перекрутивсь за океаном...

Моя Батьківщино, єдина, свята,
яка ти прекрасна і славна!
Людина радянська в тобі розцвіта —
міцна, повноправна.

Моя Батьківщино, як радісно жить,
для щастя людей будувати!
Лиш ворог не в силі цього пережить,
лютує проклятий.

О, добре він бачить всю силу твою!
А силу ж ти велетня маєш:
береш в свої руки річок течію
і їх направляєш.

Це рідної партії відсвіт ідей,
плановості, темпів, розгону.
І ось вже готовий в радянських людей
канал Волго-Дону.

Слава Сталіну навіки,
що веде він нас увись!
Волга й Дон, любимі ріки,
поєдналися, злились.

Правда в нас одна керує,
людяність у нас сама.
Ми за мир у всьому світі
між народами всіма.

Славмо вдачу — творчу, вдалу!
Світло слави скрізь сія...
Волго-Донському каналу
Леніна дали ім'я.

Моя Батьківщино! Вже йдуть кораблі;
везуть вони все для довілля:
зерно й чорне золото надрів землі —
блискуче вугілля.

Везуть і машини, й руду, й виноград...
Пов'яже канал для обміну —
і Кольський півострів, Москву,
й Ленінград,
Урал, Україну...

Електроенергія воду живу
мічурінській пустить рослині...
Я пісню складу ще й квіток я нарву
радянській людині.

У сталінській дружбі народів живем.
У повній дозрілості літо!..
Ну як не пишатись новим своїм днем,
канал же відкрито!

Співай, вітай, танцюй, радій,—
нам всім рости така ж є змога!
Ти, як творець, і далі дій,
бо в нас велика перемога!

22. VII 1952

З М І С Т

	Стор.
Партія веде	3
Про Сталіна	6
Слухаєм про Леніна	8
Москва—нам мати	11
Вишиємо Сталіна портрет	13
Могутність нам дана	16
І од царів і од вельмож	18
На вбивство Сакко й Ванцетті	20
Пісня про Кірова	22
Комсомолія	25
Пісня трактористки	28
Пісня під гармонію	32
Чуття єдиної родини	34
Зелен-золот	36
Розцвітаймо піснею	38
Фелікс Дзержинський	40
Пісня молодості	42
Перше в історії	45
Давид Гурамішвілі читає Григорію Сковороді „Витязя в тигровій шкурі“	47
Горький	50
Перше знайомство	52
На „Суботах“ М. Коцюбинського	58
Як ми писали листа М. Коцюбинському	61

	Стор.
У гості кличе Горький Коцюбинського	68
Моїм виборцям	73
На одержання ордена	75
Пісня про Сталіна (Сад зелений)	77
Ганнусенька із Західної України	79
Федькович у повстанця Кобилиці	81
Дитинство Ованеса	87
В ім'я людей	91
Леонтович	93
На день свята Ольги Кобилянської	94
Їдемо з Великої Багачки	96
Грузії	98
Світи, наше сонце	100
Тобі, народе любий мій	101
Пісня про Зою Космодем'янську	104
Правдивим будь	106
Я утверждаюсь	108
Наша слава	111
Болгарському народові	113
І рости, і діяти	115
Океан повен	117
На співанці	119
Збудження весни	123
До своїх виборців	127
Мій травню золотий	131
Пісня про Миколу Лукичова	133
Море говорить	135
Москва	139
До радянської молоді	141
Могутня Москва	145
Над Брянськими лісами	148
Вірменії	151
При читанні листів від початкучих	153

	Стор.
На тракторному заводі „Урсус“	155
Олександр Пушкіну	157
Пушкін в сім'ї декабристів	160
На смерть Георгія Димитрова	163
На захист миру	165
Танці на мечі	168
За мир	171
Любімо Вітчизну	173
На конгресі на захист миру	175
Я партії син	177
Вазов в Одесі	179
Гімн партії	183
Миру заорука	186
Сун Цзія-лін	188
Пароплав „Мичурин“ в Індії	190
Гоголь наш, велике серце	199
З партією ми єдині	202
Ти живий і тепер, Леонардо да Вінчі	205
На відкриття Волго-Донського каналу	210

Редактор — З. Гончарук
Художник І. Хотинюк
Техн. редактор О. Яхніс
Коректори: О. Салоїд, Т. Дорохова

ПАВЛО ТЫЧИНА. Могущество нам дано.

(На украинском языке).

БФ 01973. Здано на виробництво 27.II, 1953 р. Підписано до друку 18.IV. 1953 р. Формат паперу 70×92/32. Папер, арк. 3,375. Друк. арк. 7,898. Обл.-видавн. арк. 6,593. Зам. 29. Тираж 10 000

Надруковано з матриць Книжково-журнальної ф-ки в 4-ій поліграфічній ф-ці Укрполіграфвидаву, м. Київ, пл. Калініна, 2.